



# Teismo praktikos rinkinys

## TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. gegužės 18 d.\*

### Turinys

Teisinis pagrindas .....	6
Sąjungos teisė .....	6
Stojimo sutartis .....	6
Stojimo aktas .....	7
Sprendimas 2006/928 .....	9
Rumunijos teisė .....	11
Rumunijos Konstitucija .....	11
Civilinis kodeksas .....	12
Civilinio proceso kodeksas .....	12
Baudžiamojo proceso kodeksas .....	13
Teisingumo įstatymai .....	13
– Įstatymas Nr. 303/2004 .....	13
– Įstatymas Nr. 304/2004 .....	15
– Įstatymas Nr. 317/2004 .....	19
Ginčai pagrindinėse bylose ir prejudiciniai klausimai .....	21
Bendros ginčų pagrindinėse bylose aplinkybės .....	21
Byla C-83/19 .....	22
Byla C-127/19 .....	24

\* Proceso kalba: rumunų.

Byla C-195/19 .....	26
Byla C-291/19 .....	27
Byla C-355/19 .....	29
Byla C-397/19 .....	30
Dėl proceso Teisingumo Teisme .....	32
Dėl prejudicinių klausimų .....	33
Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos .....	33
Dėl galimo nereikalingumo priimti sprendimą ir priimtinumą .....	34
Byla C-83/19 .....	34
Bylos C-127/19 ir C-355/19 .....	35
Bylos C-195/19 ir C-291/19 .....	36
Byla C-397/19 .....	38
Dėl esmės .....	39
Dėl pirmojo klausimo, pateikto bylose C-83/19, C-127/19, C-355/19, C-291/19 ir C-397/19 ..	40
Dėl pirmojo klausimo, pateikto byloje C-195/19, dėl antrojo klausimo, pateikto bylose C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19 bei dėl trečiojo klausimo, pateikto bylose C-127/19, C-291/19 ir C-397/19 .....	41
– Dėl Sprendimo 2006/928 teisinio pobūdžio, turinio ir pasekmių laiko atžvilgiu .....	41
– Dėl Sprendimo 2006/928 ir pagal šį sprendimą Komisijos parengtų ataskaitų teisinių pasekmių .....	43
Dėl ketvirtojo klausimo, pateikto byloje C-83/19 ir trečiojo klausimo, pateikto byloje C-355/19 .....	44
Dėl trečiojo klausimo, pateikto byloje C-83/19 .....	46
Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų, pateiktų byloje C-127/19, antrojo klausimo, pateikto byloje C-195/19, ketvirtojo ir penktojo klausimų, pateiktų byloje C-291/19 ir trečiojo ir ketvirtojo klausimų byloje C-355/19 .....	49
Dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų, pateiktų byloje C-397/19 .....	52
Dėl trečiojo klausimo, pateikto byloje C-195/19 .....	55
Dėl bylinėjimosi išlaidų .....	57

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Sutartis dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą – Aktas dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą sąlygų – 37 ir 38 straipsniai – Tinkamos priemonės – Bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse tikrinimo mechanizmas – Sprendimas 2006/928/EB – Bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmo ir pagal jį parengtų Komisijos ataskaitų pobūdis ir teisinės pasekmės – Teisinė valstybė – Teismų nepriklausomumas – ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – 2018 ir 2019 m. Rumunijoje priimti įstatymai ir nepaprastieji vyriausybės potvarkiai dėl teismų sistemos organizavimo ir teisėjų atsakomybės – Paskyrimas *ad interim* į vadovaujamasias pareigas Teismų inspekcijoje – Prokuratūros padalinio, atsakingo už teismų sistemoje padarytų pažeidimų tyrimą, įsteigimas – Valstybės civilinė atsakomybė ir teisėjų asmeninė atsakomybė dėl teismo klaidos“

Sujungtose bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19

dėl šešių prašymų priimti prejudicinį sprendimą, kuriuos pagal SESV 267 straipsnį atitinkamai pateikė *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas, Rumunija) 2019 m. vasario 5 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. vasario 5 d. (byla C-83/19), *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas, Rumunija) 2019 m. vasario 18 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. vasario 18 d. (byla C-127/19), *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) 2019 m. vasario 28 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. vasario 28 d. (byla C-195/19), *Curtea de Apel Brașov* (Brašovo apeliacinis teismas, Rumunija) 2019 m. kovo 28 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. balandžio 9 d. (byla C-291/19), *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas, Rumunija) 2019 m. kovo 29 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. gegužės 6 d. (byla C-355/19), ir *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija) 2019 m. gegužės 22 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. gegužės 22 d. (byla C-397/19), bylose

**Asociația „Forumul Judecătorilor din România“**

prieš

**Inspekția Judiciară (C-83/19),**

**Asociația „Forumul Judecătorilor din România“,**

**Asociația „Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor“**

prieš

**Consiliul Superior al Magistraturii (C-127/19),**

**PJ**

prieš

**QK (C-195/19),**

**SO**

prieš

**TP ir kt.,**

**GD,**

**HE,**

**IF,**

**JG (C-291/19),**

**Asociația „Forumul Judecătorilor din România“,**

**Asociația „Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor“,**

**OL**

prieš

**Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Procurorul General al României  
(C-355/19),**

ir

**AX**

prieš

**Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice (C-397/19)**

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kuri sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, kolegijų pirmininkai A. Arabadžiev, A. Prechal, M. Vilaras, L. Bay Larsen, N. Piçarra ir A. Kumin, teisėjai T. von Danwitz (pranešėjas), M. Safjan, D. Šváby, K. Jürimäe, P. G. Xuereb, L. S. Rossi ir I. Jarukaitis,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretoriai R. Šereš ir V. Giacobbo, administratorės, ir R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. sausio 20 ir 21 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“*, atstovaujamos D. Călin, A. Codreanu ir L. Zaharia,

- *Asociația „Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor“*, atstovaujamos A. Diaconu, A. C. Lăncrănjan ir A. C. Iordache,
- OL, atstovaujamo B. C. Pîrlog,
- *Inspekția Judiciară*, atstovaujamos L. Netejoru,
- *Consiliul Superior al Magistraturii*, atstovaujamos L. Savonea, kuriai padeda *avocați* R. Chiriță ir Ș.-N. Alexandru,
- *Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Procurorul General al României*, atstovaujamo B. D. Licu ir R. H. Radu,
- Rumunijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos C.-R. Canțăr, C. T. Băcanu, E. Gane ir R. I. Hațieganu, vėliau C. T. Băcanu, E. Gane ir R. I. Hațieganu,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos M. Jacobs, L. Van den Broeck ir C. Pochet,
- Danijos vyriausybės, atstovaujamos L. B. Kirketerp Lund ir J. Nymann-Lindegren,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos M. K. Bulterman, L. Noort ir C. S. Schillemans,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Švedijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos H. Shev, H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, J. Lundberg ir A. Falk, vėliau H. Shev, H. Eklinder ir C. Meyer-Seitz,
- Europos Komisijos, iš pradžių atstovaujamos H. Krämer, M. Wasmeier ir I. Rogalski, vėliau M. Wasmeier ir I. Rogalski,

susipažinęs su 2020 m. rugsėjo 23 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

### Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti iš esmės dėl ESS 2 straipsnio, 4 straipsnio 3 dalies, 9 straipsnio, 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, SESV 67 straipsnio 1 dalies ir 267 straipsnio, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio ir 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimo 2006/928/EB, nustatančio bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą (OL L 354, 2006, p. 56), išaiškinimo.
- 2 Šie prašymai pateikti nagrinėjant ginčus tarp:
  - *Asociația „Forumul judecătorilor din România“* (asociacija „Rumunijos teisėjų forumas“, toliau – Rumunijos teisėjų forumas) ir *Inspekția Judiciară* (Teismų inspekcija, Rumunija) dėl pastarosios atsisakymo pateikti su jos veikla susijusią viešojo intereso informaciją (byla C-83/19),

- tarp Rumunijos teisėjų forumo ir *Asociația „Mișcarea pentru Apărarea Statutului Procurorilor“* (asociacija „Judėjimas už prokurorų statuso apsaugą“, toliau – Judėjimas už prokurorų statuso apsaugą), viena pusė, ir *Consiliul Superior al Magistraturii* (Aukščiausioji magistratų taryba, Rumunija), kita pusė, dėl dviejų sprendimų teisėtumo – jais buvo patvirtinti teisės aktai dėl prokurorų, atliekančių valdymo ar vykdymo funkcijas už nusikalstamų veikų teismų sistemoje tyrimą atsakingame prokuratūros padalinyje (toliau – SII), skyrimo ir atšaukimo (byla C-127/19),
- tarp PJ ir QK dėl skundo dėl teisėjo piktnaudžiavimo tarnyba (byla C-195/19),
- tarp SO, viena pusė, ir TP ir kt., GD, HE, IF ir JG, kita pusė, dėl skundų dėl prokurorų ir teisėjų piktnaudžiavimo tarnyba ir priklausymo nusikalstamam susivienijimui (byla C-291/19),
- tarp Rumunijos teisėjų forumo, Judėjimo už prokurorų statuso apsaugą ir OL, viena pusė, *Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Procurorul General al României* (Prokuratūra prie Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo – Rumunijos generalinis prokuroras), kita pusė, dėl *Procurorul General al României* (Rumunijos generalinis prokuroras, toliau – generalinis prokuroras) įsakymo dėl SIIJ organizavimo ir veiklos teisėtumo (C-355/19),
- tarp AX ir *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (Rumunijos valstybė – Finansų ministerija) dėl prašymo atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, patirtą dėl tariamos teismo klaidos (C-397/19).

## Teisinis pagrindas

### *Sąjungos teisė*

### *Stojimo sutartis*

- 3 2005 m. balandžio 25 d. pasirašytos ir 2007 m. sausio 1 d. įsigaliojusios Europos Sąjungos valstybių narių ir Bulgarijos Respublikos bei Rumunijos sutarties dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą (OL L 157, 2005, p. 11, toliau – Stojimo sutartis) 2 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta:

„2. Priėmimo sąlygos ir dėl tokio priėmimo padarytos Sutarčių, kuriomis grindžiama Sąjunga, pritaikomosios [stojimo] pataisos, kurios bus taikomos nuo įstojimo dienos iki Sutarties dėl Konstitucijos Europai įsigaliojimo dienos, yra išdėstytos prie šios Sutarties pridedamame Akte. To Akto nuostatos yra neatskiriama šios Sutarties dalis.

3. <...>

Remiantis šia Sutartimi arba 2 dalyje nurodytu Aktu iki 1 straipsnio 3 dalyje nurodyto Protokolo įsigaliojimo priimti aktai galioja ir jų teisinis poveikis išsaugomas iki tų aktų pakeitimo ar panaikinimo.“

4 Šios sutarties 3 straipsnis suformuluotas taip:

„Šiai Sutarčiai taikomos nuostatos dėl valstybių narių teisių ir įsipareigojimų bei Sąjungos institucijų galių ir jurisdikcijos yra išdėstytos Sutartyse, kurių Šalimis tampa Bulgarija ir Rumunija.“

5 Tos pačios sutarties 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse numatyta:

„2. Ši Sutarčiai įsigalioja nuo 2007 m. sausio 1 d., jei iki tos dienos bus deponuoti visi ratifikavimo dokumentai.

<...>

3. Nepaisant 2 dalies, Sąjungos institucijos iki įstojimo gali patvirtinti 1 straipsnio 3 dalyje nurodyto Protokolo <...> 37, 38 straipsniuose <...> nurodytas priemones. Iki Sutarties dėl Konstitucijos Europai įsigaliojimo tokios priemonės patvirtinamos pagal atitinkamas 2 straipsnio 2 dalyje nurodyto Akto <...> 37, 38 straipsnių, <...> nuostatas.

Šios priemonės įsigalioja tik tuo atveju, jei įsigalioja ši Sutarčiai, ir tik nuo jos įsigaliojimo dienos.“

### ***Stojimo aktas***

6 Akto dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (toliau – Stojimo aktas) (OL L 157, 2005, p. 203, toliau – Stojimo aktas), įsigaliojusio 2007 m. sausio 1 d., 2 straipsnyje numatyta:

„Nuo įstojimo dienos pirminių Sutarčių ir prieš įstojimą institucijų ir Europos centrinio banko priimtų aktų nuostatos Bulgarijai ir Rumunijai yra privalomos ir šiose valstybėse taikomos tose Sutartyse ir šiame Akte nustatytais sąlygomis.“

7 Šio akto 37 straipsnis suformuluotas taip:

„Jei Bulgarija arba Rumunija neįvykdo stojimo derybų metu priimtų įsipareigojimų, įskaitant įsipareigojimų bet kurioje sektorių politikoje, susijusioje su tarpvalstybinį poveikį turinčia ekonomine veikla, ir tai labai sutrikdo vidaus rinkos veikimą arba sukelia realų tokio sutrikdymo pavojų, Komisija, gavusi motyvuotą valstybės narės prašymą arba savo pačios iniciatyva, iki trejų metų nuo įstojimo dienos laikotarpio pabaigos gali imtis atitinkamų priemonių.

Priemonės turi būti proporcingos ir pirmenybė teikiama vidaus rinkos veikimą mažiausiai trikdančioms priemonėms bei atitinkamais atvejais esamų sektorių apsaugos mechanizmų taikymui. Tokios apsaugos priemonės neturi tapti savavališkos diskriminacijos arba užslėpto prekybos tarp valstybių narių ribojimo priemonėmis. Atsižvelgiant į stebėsenos rezultatus, apsaugos sąlygą galima taikyti netgi prieš įstojimą, ir patvirtintos priemonės įsigalioja nuo pirmosios įstojimo dienos, išskyrus atvejus, kai jose numatyta vėlesnė data. Priemonės taikomos tik tiek, kiek jų būtina reikia, ir bet kuriuo atveju panaikinamos, kai įvykdomas atitinkamas įsipareigojimas. Tačiau jos gali būti taikomos ir pasibaigus pirmojoje pastraipoje minėtam laikotarpiui, kol neįvykdomi atitinkami įsipareigojimai. Atsižvelgdama į atitinkamos naujosios valstybės narės pasiektą pažangą vykdant savo įsipareigojimus, Komisija taikomas priemones gali atitinkamai priderinti. Prieš panaikindama apsaugos priemones, Komisija tinkamu laiku informuoja Tarybą ir deramai atsižvelgia į visas Tarybos dėl to pareikštas pastabas.“

8 Šio akto 38 straipsnyje nustatyta:

„Jei perkeliant, įgyvendinant ar taikant pamatinius sprendimus ar bet kokius kitus atitinkamus įsipareigojimus, bendradarbiavimo dokumentus, sprendimus, susijusius su abipusiu pripažinimu baudžiamosios teisės srityje pagal ES sutarties VI antraštinę dalį, direktyvas ir reglamentus, susijusius su abipusiu pripažinimu civilinėse bylose pagal EB sutarties IV antraštinę dalį, Bulgarijoje ar Rumunijoje esama didelių trūkumų arba realaus tokių trūkumų pavojaus, Komisija, gavusi motyvuotą valstybės narės prašymą arba savo pačios iniciatyva ir pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, iki trejų metų laikotarpio nuo įstojimo dienos pabaigos gali imtis reikiamų priemonių, nurodydama jų įgyvendinimo aplinkybes ir būdą.

Šios priemonės gali būti laikinas atitinkamų nuostatų ir sprendimų dėl Bulgarijos arba Rumunijos ir kitos valstybės narės arba valstybių narių santykių taikymo sustabdymas, nepažeidžiant glaudaus teismo bendradarbiavimo tęstinumo. Atsižvelgiant į stebėsenos rezultatus, apsaugos sąlygą galima taikyti netgi prieš įstojimą, ir patvirtintos priemonės įsigalioja nuo pirmosios įstojimo dienos, išskyrus atvejus, kai jose numatyta vėlesnė data. Priemonės taikomos tik tiek, kiek jų būtina reikia, ir bet kuriuo atveju panaikinamos, kai trūkumai pašalinami. Tačiau jos gali būti taikomos ir pasibaigus pirmojoje pastraipoje minėtam laikotarpiui, kol yra trūkumų. Atsižvelgdama į atitinkamos naujosios valstybės narės pasiektą pažangą šalinant nustatytus trūkumus, Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, taikomas priemones gali atitinkamai priderinti. Prieš panaikindama apsaugos priemones, Komisija tinkamu laiku informuoja Tarybą ir deramai atsižvelgia į visas Tarybos dėl to pareikštas pastabas.“

9 Stojimo akto 39 straipsnio 1–3 dalyse numatyta:

„1. Jei, remiantis nuolatine Komisijos vykdoma Bulgarijos ir Rumunijos per stojimo derybas priimtų įsipareigojimų stebėseną ir pirmiausia Komisijos parengtomis stebėsenos ataskaitomis, nustatoma, kad Rumunijos arba Bulgarijos pasiruošimo priimti ir įgyvendinti *acquis* lygis yra toks, kad esama rimto pavojaus, kad kuri nors iš šių valstybių bus akivaizdžiai nepasirengusi įvykdyti narystės reikalavimus iki įstojimo dienos 2007 m. sausio 1 d. keliose svarbiose srityse, Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, gali vieningai nuspręsti vieneriems metams atidėti tos valstybės stojimo dieną iki 2008 m. sausio 1 d.

2. Nepaisant 1 dalies, Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, kvalifikuota balsų dauguma gali priimti 1 dalyje nurodytą sprendimą dėl Rumunijos, jeigu buvo pastebėta rimtų trūkumų Rumunijai vykdant vieną arba keletą IX priedo I punkte išvardytų įsipareigojimų ir reikalavimų.

3. Nepaisant 1 dalies ir nepažeidžiant 37 straipsnio, Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija ir 2005 m. rudenį atlikusi Rumunijos padarytos pažangos konkurencijos politikos srityje įvertinimą, kvalifikuota balsų dauguma gali priimti 1 dalyje nurodytą sprendimą dėl Rumunijos, jeigu buvo pastebėta rimtų trūkumų Rumunijai vykdant Europos sutartimi priimtus įsipareigojimus arba vieną ar keletą IX priedo II punkte išvardytų įsipareigojimų ir reikalavimų.“

10 Šio akto IX priedas „Konkretūs Rumunijos priimti įsipareigojimai ir vykdytini reikalavimai 2004 m. gruodžio 14 d. užbaigus stojimo derybas (nurodyti Stojimo akto 39 straipsnyje)“ suformuluotas taip:

„I. Dėl 39 straipsnio 2 dalies

<...>



- 3) Tobulinti ir įgyvendinti atnaujintą ir integruotą Veiksmų planą bei Teismų reformos strategiją, įskaitant pagrindines priemones, skirtas įgyvendinti 2004 m. rugsėjo 30 d. įsigaliojusius Teismų sistemos organizavimo įstatymą, Magistratų statuso įstatymą ir Aukščiausiosios magistratų tarybos įstatymą. Abu patobulinti dokumentai privalo būti pateikti Sąjungai ne vėliau kaip 2005 m. kovo mėn.; Veiksmų plano įgyvendinimui privaloma užtikrinti tinkamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius ir įgyvendinti jį neatidėliojant bei laikantis nustatyto tvarkaraščio. Rumunija taip pat iki 2005 m. kovo mėn. privalo pademonstruoti visapusišką naujosios sistemos veikimą atsitiktiniam bylų paskirstymui.
- 4) Žymiai suaktyvinti kovą su korupcija ir ypač su aukštas pareigas užimančių asmenų korupcija, užtikrinant griežtą kovą su korupcija skirtų teisės aktų vykdymą ir veiksmingą Nacionalinės kovos su korupcija prokuratūros (NKKP) nepriklausomumą bei nuo 2005 m. lapkričio mėn. kasmet teikiant įtikinamą NKKP veiklos kovojant su aukštas pareigas užimančių asmenų korupcija ataskaitą. NKKP privalo būti skiriama personalo, finansinių ir mokymo išteklių, taip pat įrangos, reikalingos jos svarbiai funkcijai atlikti.
- 5) Atlikti nepriklausomą dabartinės Nacionalinės kovos su korupcija strategijos rezultatų ir poveikio auditą; šio audito išvadas ir rekomendacijas įtraukti į naują daugiamečę kovos su korupcija strategiją, kuri privalo būti vienas išsamus dokumentas, užbaigtas ne vėliau kaip 2005 m. kovo mėn., kartu su veiksmų planu, kuriame būtų aiškiai nustatyti pasiektini rodikliai ir gautini rezultatai, taip pat atitinkami biudžetiniai asignavimai; strategijos ir veiksmų plano įgyvendinimą privalo prižiūrėti vienas jau įsteigtas, aiškiai apibrėžtas, nepriklausomas organas; strategijoje privalo būti išipareigojimas iki 2005 m. pabaigos peržiūrėti ilgai užsitęsiantį baudžiamąjį procesą, siekiant užtikrinti, kad korupcijos bylos būtų išnagrinėtos greitai ir skaidriai tam, kad būtų garantuotos tinkamos atgrasantį poveikį turinčios sankcijos; galiausiai joje privalo būti numatyti veiksmai, skirti iki 2005 m. pabaigos ženkliai sumažinti organų, turinčių įgaliojimus vykdyti korupcijos prevenciją ir ją tirti, skaičių tam, kad būtų išvengta pareigų dubliavimosi.“

### ***Sprendimas 2006/928***

- 11 Sprendimas 2006/928 buvo priimtas, kaip nurodyta jo preambulėje, atsižvelgiant į Stojimo sutartį, „ypač jos 4 straipsnio 3 dalį“, ir Stojimo aktą, „ypač jo 37 ir 38 straipsnius“.
- 12 Šio sprendimo 1–6 ir 9 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:
  - „(1) Europos Sąjunga grindžiama visoms valstybėms narėms bendru teisinės valstybės principu.
  - (2) Laisvės, saugumo bei teisingumo erdvė ir vidaus rinka, sukurtos Europos Sąjungos sutartimi ir Europos bendrijos steigimo sutartimi, grindžiamos tarpusavio pasitikėjimu, kad administraciniai ir teismo sprendimai bei praktika visose valstybėse narėse atitinka teisinės valstybės principą.
  - (3) Tai reiškia, kad visose valstybėse narėse turi egzistuoti nešališka, nepriklausoma ir veiksminga teisminė bei administracinė sistema, aprūpinta priemonėmis, būtinomis, *inter alia*, kovoti su korupcija.

- (4) 2007 m. sausio 1 d. Rumunija taps Europos Sąjungos nare. Nors Komisija atkreipė dėmesį į dideles Rumunijos pastangas pasirengimui narystei ES užbaigti, savo 2006 m. rugsėjo 26 d. ataskaitoje ji nurodė ir likusius, visų pirma su teisminės sistemos ir teisėsaugos institucijų atskaitomybe bei veiksmingumu susijusius klausimus, – sritis, kuriose vis dar būtina tolesnė pažanga siekiant užtikrinti šių institucijų gebėjimus įgyvendinti ir taikyti priemones, priimtas vidaus rinkai ir laisvės, saugumo bei teisingumo erdvei sukurti.
- (5) Stojimo akto 37 straipsniu Komisija įgaliojama imtis reikiamų priemonių kilus realiam pavojui, kad dėl Rumunijos priimtų įsipareigojimų neįgyvendinimo gali būti pažeistas vidaus rinkos veikimas. Stojimo akto 38 straipsniu Komisija įgaliojama imtis reikiamų priemonių kilus realiam pavojui, kad Rumunijoje gali būti rimtų trūkumų perkeliant, įgyvendinant arba taikant aktus, priimtus pagal ES sutarties VI antraštinę dalį ir pagal EB sutarties IV antraštinę dalį.
- (6) Likę su teisminės sistemos ir teisėsaugos institucijų atskaitomybe bei veiksmingumu susiję klausimai pateisina bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmo sukūrimą.

<...>

- (9) Šį sprendimą reikėtų iš dalies pakeisti, jei Komisija nustatytų, kad būtina koreguoti orientacinius tikslus. Šis sprendimas turėtų būti panaikintas tinkamai įgyvendinus visus orientacinius tikslus.“

13 Sprendimo 2006/928 1 straipsnyje numatyta:

„Kiekvienais metais iki kovo 31 d., o pirmą kartą – ne vėliau kaip 2007 m. kovo 31 d., Rumunija pateiks Komisijai ataskaitą apie padarytą pažangą siekiant priede nurodytų orientacinių tikslų.

Komisija bet kuriuo metu gali suteikti techninę pagalbą vykdydama įvairią veiklą arba rinkti ir keisti informaciją apie orientacinius tikslus. Be to, šiuo tikslu Komisija bet kuriuo metu gali organizuoti specialistų misijas į Rumuniją. Tokiu atveju Rumunijos valdžios institucijos teikia būtiną paramą.“

14 Šio sprendimo 2 straipsnyje nustatyta:

„Komisija pirmą kartą 2007 m. birželio mėn. pateiks Europos Parlamentui ir Tarybai savo pastabas ir išvadas dėl Rumunijos ataskaitos.

Komisija kitą ataskaitą pateiks vėliau atsižvelgdama į susiklosčiusią situaciją, bet ne rečiau kaip kas šešis mėnesius.“

15 Šio sprendimo 3 straipsnyje nustatyta:

„Šis sprendimas įsigalioja tik tuo atveju, jei įsigalioja Stojimo sutartis, šios Sutarties įsigaliojimo dieną.“

16 To paties sprendimo 4 straipsnyje nustatyta:

„Šis sprendimas skirtas visoms valstybėms narėms.“

17 Sprendimo 2006/928 priedas suformuluotas taip:

„1 straipsnyje minėti orientaciniai tikslai, kurių turi siekti Rumunija:

- 1) Užtikrinti skaidresnį ir veiksmingesnį teisminį procesą, didinant Aukštesniosios [Aukščiausiosios] magistratų tarybos gebėjimus ir atskaitomybę. Teikti ataskaitas ir stebėti naujųjį Civilinio proceso ir Baudžiamojo proceso kodeksų poveikį.
- 2) Kaip numatyta, įsteigti Integralumo agentūrą, kuri būtų atsakinga už turto, interesų nesuderinamumo ir galimų interesų konfliktų tikrinimą, taip pat už privalomųjų sprendimų priėmimą, kurių pagrindu būtų imamasi atgrasančių sankcijų.
- 3) Remiantis iki šiol padaryta pažanga toliau profesionaliai atlikti nešališkus tyrimus dėl aukštų pareigūnų kaltinimų korupcija.
- 4) Imtis tolesnių priemonių užkirsti kelią korupcijai ir kovoti su ja, ypač vietos valdžios institucijose.“

### ***Rumunijos teisė***

#### ***Rumunijos Konstitucija***

18 *Constituția României* (Rumunijos Konstitucija) 115 straipsnio 4 dalyje numatyta:

„Vyriausybė gali priimti nepaprastuosius potvarkius tik ypatingais atvejais, kai teisės aktų priėmimas negali būti atidėtas, ir privalo juose motyvuoti skubą.“

19 Konstitucijos 133 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„(1) Aukščiausioji magistratų taryba užtikrina teismų nepriklausomumą.

(2) Aukščiausiąją magistratų tarybą sudaro devyniolika narių, iš kurių:

- a) keturiolika renkami visuotiniuose magistratų susirinkimuose ir tvirtinami Senato; iš jų formuojamos dvi sekcijos, t. y. pirmoji sekcija skirta teisėjams, o antroji – prokurorams; pirmąją sekciją sudaro devyni teisėjai, o antrąją – penki prokurorai,
- b) du pilietinės visuomenės atstovai, kurie yra teisės specialistai, turintys nepriekaištingą profesinę ir moralinę reputaciją, renkami Senato; jie dalyvauja tik plenariniuose posėdžiuose;
- c) Teisingumo ministras, Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo pirmininkas ir [generalinis prokuroras].“

20 Konstitucijos 134 straipsnis suformuluotas taip:

„(1) Aukščiausioji magistratų taryba Rumunijos prezidentui siūlo į atitinkamas pareigas skirti teisėjus ir prokurorus, išskyrus stažuotojus, laikantis įstatyme nustatytų sąlygų.“

(2) Aukščiausioji magistratų taryba per savo sekcijas atlieka teisminės institucijos vaidmenį teisėjų ir prokurorų drausminės atsakomybės srityje pagal savo organiniame įstatyme nustatytą procedūrą. Tokiais atvejais Teisingumo ministras, Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo pirmininkas ir [generalinis prokuroras] neturi teisės balsuoti.

(3) Aukščiausiosios magistratų tarybos sprendimai, priimti drausminėse bylose, gali būti apskūsti Aukštajam Kasaciniam ir Teisingumo Teismui.

(4) Aukščiausioji magistratų taryba, vykdydama savo, kaip teismų nepriklausomumo garanto, vaidmenį, taip pat atlieka ir kitus įgaliojimus, įtvirtintus jos organiniame įstatyme.“

21 Konstitucijos 148 straipsnio 2–4 dalyse numatyta:

„(2) Įstojus į Sąjungą Europos Sąjungos steigimo sutarčių nuostatos bei kiti privalomąją galią turintys Bendrijos teisės aktai turi viršenybę prieštaraujančių nacionalinės teisės normų atžvilgiu, laikantis Stojimo akto nuostatų.

(3) 1 ir 2 dalių nuostatos pagal analogiją taikomos prisijungiant prie Europos Sąjungos steigimo sutartis iš dalies keičiančių bei papildančių aktų.

(4) Parlamentas, Rumunijos Prezidentas, Vyriausybė ir teisminės institucijos užtikrina iš Stojimo akto ir šio straipsnio 2 dalies kylančių įsipareigojimų laikymąsi.“

### ***Civilinis kodeksas***

22 Pagal *Codul civil* (Civilinis kodeksas) 1381 straipsnio 1 dalį „[d]ėl bet kokios žalos atsiranda teisė į jos atlyginimą“.

### ***Civilinio proceso kodeksas***

23 *Codul de procedură civilă* (Civilinio proceso kodeksas) 82 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Jeigu teismas konstatuoja, jog nėra įrodyta, kad šalies vardu veikęs asmuo turi įgaliojimus jai atstovauti, teismas nustato trumpą laikotarpį padėčiai ištaisyti. Nepašalinus šio trūkumo, prašymas panaikinamas. <...>“

24 Šio kodekso 208 straipsnyje nurodyta:

„(1) Pateikti atsiliepimą į ieškinį būtina, jei įstatyme aiškiai nenumatyta kitaip.

(2) Per įstatyme nustatytą terminą nepateikęs atsiliepimo į ieškinį, atsakovas netenka teisės pateikti įrodymus ir pareikšti prieštaravimus, išskyrus su viešąja tvarka susijusius prieštaravimus, jei įstatyme nenumatyta kitaip.“

25 To paties kodekso 248 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Pirmiausia teismas priima sprendimą dėl procesinio ir materialinio pobūdžio prieštaravimų, dėl kurių visiškai arba iš dalies tampa nebereikalinga rinkti įrodymus ar tam tikrais atvejais bylą nagrinėti iš esmės.“

### ***Baudžiamojo proceso kodeksas***

- 26 *Codul de procedură penală* (Baudžiamojo proceso kodeksas) 539 straipsnyje nustatyta:

„(1) Bet kuris asmuo, kuriam baudžiamojo proceso metu buvo neteisėtai atimta laisvė, taip pat turi teisę į žalos atlyginimą.

(2) Neteisėto laisvės atėmimo faktas konkrečiu atveju nustatomas prokuroro nutarimu, už teisių ir laisvių klausimus atsakingo teisėjo ar parengiamojo posėdžio teisėjo galutine nutartimi arba bylą išnagrinėjusio teismo galutine nutartimi ar galutiniu sprendimu.“

- 27 Šio kodekso 541 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„(1) Ieškinį dėl žalos atlyginimo gali pareikšti pagal 538 ir 539 straipsnius tokią teisę turintis asmuo, o tokiam asmeniui mirus tokį ieškinį gali palaikyti arba pareikšti asmenys, kurie velionio mirties momentu buvo jo išlaikomi.

(2) Ieškinį galima pareikšti per šešis mėnesius nuo tos dienos, kai teismo sprendimas, prokuroro nutarimas arba teisminės institucijos nutartis, kuria pripažinta teismo klaida arba neteisėtas laisvės atėmimas, tapo galutiniai.“

### ***Teisingumo įstatymai***

- 28 2004 m., vykstant deryboms dėl stojimo į Europos Sąjungą, Rumunija, siekdama pagerinti teisingumo sistemos nepriklausomumą ir veiksmingumą, priėmė tris įstatymus, vadinamuosius „teisingumo įstatymus“, t. y. 2004 m. birželio 28 d. *Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor* (Įstatymas Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 826, 2005 m. rugsėjo 13 d.), 2004 m. birželio 28 d. *Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară* (Įstatymas Nr. 304/2004 dėl teismų sistemos organizavimo; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 827, 2005 m. rugsėjo 13 d.) ir 2004 m. liepos 1 d. *Legea nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii* (Įstatymas Nr. 317/2004 dėl Aukščiausiosios magistratų tarybos; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 827, 2005 m. rugsėjo 13 d.). Per 2017–2019 m. laikotarpį šie įstatymai buvo iš dalies pakeisti įstatymais ir nepaprastaisiais vyriausybės potvarkiais, priimtais remiantis Rumunijos Konstitucijos 115 straipsnio 4 dalimi.

#### ***– Įstatymas Nr. 303/2004***

- 29 Įstatymas Nr. 303/2004 buvo iš dalies pakeistas, be kita ko:

– 2018 m. spalio 12 d. *Legea Nr. 242/2018* (Įstatymas Nr. 242/2018; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 868, 2018 m. spalio 15 d.),

– 2019 m. vasario 19 d. *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 7/2019* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 7/2019; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 137, 2019 m. vasario 20 d., toliau – Nepaprastasis potvarkis Nr. 7/2019).

30 Iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 303/2004 (toliau – Įstatymas Nr. 303/2004 su pakeitimais) 96 straipsnis suformuluotas taip:

„(1) Valstybė savo turtu atsako už žalą, padarytą dėl teismo klaidų.

(2) Valstybės atsakomybė nustatoma laikantis įstatymų ir nepašalina teisėjų ir prokurorų atsakomybės, kai jie, net jeigu nebevykdo savo pareigų, savo pareigas vykdė nesąžiningai arba labai aplaidžiai, kaip tai suprantama pagal 99<sup>1</sup> straipsnį.

(3) Teismo klaida laikoma padaryta tuo atveju, jei:

a) vykstant teismo procesui atliekami procesiniai veiksmai, kuriais akivaizdžiai pažeidžiamos materialinės arba procesinės teisės nuostatos ir dėl to šiurkščiai pažeidžiamos asmens teisės, laisvės arba teisėti interesai bei padaroma žala, kurios negalima ištaisyti įprastomis ar specialiosiomis teisių gynimo priemonėmis;

b) yra priimtas galutinis sprendimas, akivaizdžiai prieštaraujantis įstatymams arba faktinei padėčiai, nustatytai atsižvelgiant į per teismo procesą gautus įrodymus, ir dėl to šiurkščiai pažeistos asmens teisės, laisvės arba teisėti interesai ir tokio pažeidimo negalima ištaisyti įprastomis ar specialiosiomis teisių gynimo priemonėmis.

(4) Civilinio proceso kodeksas, Baudžiamojo proceso kodeksas arba kiti specialieji įstatymai gali numatyti konkrečius teismo klaidos atvejus.

(5) Siekdamas gauti žalos atlyginimą nukentėjęs gali imtis veiksmų tikrai prieš valstybę, atstovaujamą Finansų ministerijos. Jurisdikciją nagrinėti civilinį ieškinį turi ieškovo nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismas.

(6) Žalos atlyginimą valstybė sumoka ne vėliau kaip per vienus metus nuo pranešimo apie galutinį teismo sprendimą.

(7) Per du mėnesius nuo pranešimo apie galutinį teismo sprendimą dėl šio straipsnio 6 punkte nurodyto ieškinio Finansų ministerija, laikydama pakartotinai priimto Įstatymo Nr. 317/2004 su pakeitimais 74<sup>1</sup> straipsnyje nustatytos tvarkos, paveda Teismų inspekcijai patikrinti, ar teismo klaidą teisėjas arba prokuroras padarė dėl to, kad savo pareigas vykdė nesąžiningai arba labai aplaidžiai.

(8) Valstybė, kuriai atstovauja Finansų ministerija, pareiškia atgręžtinį reikalavimą atitinkamam teisėjui arba prokurorui, jeigu, atsižvelgdama į 7 dalyje nurodytą Teismų inspekcijos konsultacinę ataskaitą ir savo pačios vertinimą, ji mano, kad teismo klaida buvo padaryta dėl to, kad teisėjas arba prokuroras pareigas vykdė nesąžiningai arba labai aplaidžiai. Atgręžtinis reikalavimas turi būti pareikštas per šešis mėnesius nuo pranešimo apie Teismų inspekcijos ataskaitą.

(9) Atsakovo gyvenamosios vietos *Curtea de Apel* [(Apeliacinis teismas)] civilinių bylų skyrius turi jurisdikciją kaip pirmoji instancija nagrinėti atgręžtinį reikalavimą ir priimti dėl jo sprendimą. Jeigu teisėjas arba prokuroras, kuriam pareikštas toks reikalavimas, eina pareigas tame *Curtea de Apel* [(Apeliacinis teismas)] arba prie jo priskirtoje prokuratūroje, atgręžtinis reikalavimas pareiškiamas ieškovo pasirinktame gretimame apeliaciniame teisme.

(10) Sprendimą, priimtą per šio straipsnio 9 punkte nurodytą procesą, galima apskūsti *Înalta Curte de Casație și Justiție* [(Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas, Rumunija)] kompetentingam skyriui.

(11) Per šešis mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo Aukščiausioji magistratų taryba nustato teisėjų ir prokurorų privalomojo profesinio draudimo sąlygas, terminus ir tvarką. Visas draudimo įmokas moka teisėjas arba prokuroras, ir tai, kad teisėjas arba prokuroras nėra apsidraudęs, negali būti priežastis atidėti, sumažinti arba panaikinti jo civilinę atsakomybę už teismo klaidą, padarytą vykdant pareigas nesąžiningai arba labai aplaidžiai.“

31 Įstatymo Nr. 303/2004 su pakeitimais 99<sup>1</sup> straipsnyje numatyta:

„(1) Pripažįstama, kad teisėjas arba prokuroras veikia nesąžiningai, jeigu jis sąmoningai pažeidžia materialinės arba procesinės teisės nuostatas tam, kad būtų padaryta arba sutikdamas, kad būtų padaryta žala asmeniui.

(2) Teisėjas arba prokuroras veikia labai aplaidžiai, jeigu jis dėl neatsargumo šiurkščiai, nenuginčijamai ir nepateisinamai nesilaiko materialinės arba procesinės teisės nuostatų.“

– *Įstatymas Nr. 304/2004*

32 Įstatymas Nr. 304/2004 buvo iš dalies pakeistas, be kita ko:

– 2018 m. liepos 20 d. *Legea Nr. 207/2018* (Įstatymas Nr. 207/2018; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 636, 2018 m. liepos 20 d.), kuris pagal jo III straipsnį įsigaliojo 2018 m. spalio 23 d. ir kuriuo į Įstatymo Nr. 304/2004 III antraštinės dalies „Prokuratūra“ 2 skyrių buvo įtrauktas 2<sup>1</sup> skirsnis dėl „SIIJ“, kurį sudaro to įstatymo 88<sup>1</sup>–88<sup>11</sup> straipsniai,

– 2018 m. spalio 10 d. *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 90/2018* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 90/2018; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 862, 2018 m. spalio 10 d., toliau – Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 90/2018), kuriuo, be kita ko, iš dalies pakeista Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>2</sup> straipsnio 3 dalis ir nustatyta nuo šio įstatymo 88<sup>3</sup>–88<sup>5</sup> straipsnių leidžianti nukrypti procedūra, siekiant, kad būtų galima laikinai paskirti vyriausiąjį prokurorą, vyriausiojo prokuroro pavaduotoją ir bent trečdalį SIIJ prokurorų,

– 2018 m. spalio 15 d. *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 92/2018* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 92/2018; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 874, 2018 m. spalio 16 d.), kuriuo, be kita ko, į Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>2</sup> straipsnį įtraukta nauja 5 dalis ir iš dalies pakeista šio įstatymo 88<sup>5</sup> straipsnio 5 dalis,

– Nepaprastasis potvarkis Nr. 7/2019, kuriuo, be kita ko, į Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>1</sup> straipsnį buvo įterpta 6 dalis, į šio įstatymo 88<sup>5</sup> straipsnį įtrauktos 11<sup>1</sup> ir 11<sup>2</sup> dalys, į 88<sup>8</sup> straipsnio 1 dalį įtrauktas e punktas ir iš dalies pakeistas šio įstatymo 88<sup>8</sup> straipsnio 1 dalies d punktas,

– 2019 m. kovo 5 d. *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 12/2019 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul justiției* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 12/2019, kuriuo iš dalies keičiami ir papildomi tam tikri norminiai teisės aktai teisingumo srityje; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 185, 2019 m. kovo 7 d.), kuriuo, be kita ko, į Įstatymą Nr. 304/2004 buvo įtraukti 88<sup>10</sup> ir 88<sup>11</sup> straipsniai, reglamentuojantys būtent kriminalinės policijos pareigūnų ir kitų tarnautojų komandiravimą į SIIJ.

33 Iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 304/2004 (toliau – Įstatymas Nr. 304/2004 su pakeitimais) 88<sup>1</sup> straipsnyje nustatyta:

„(1) [Prokuratūroje prie Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo] įsteigiamas [SIIJ], kuriam suteikiama išimtinė kompetencija vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už teisėjų ir prokurorų, įskaitant karo teismų teisėjų ir prokurorų, taip pat [Aukščiausiosios magistratų tarybos] narių padarytas nusikalstamas veikas.

(2) [SIIJ] turi kompetenciją vykdyti baudžiamąjį persekiojimą tuo atveju, kai, be 1 dalyje numatytų asmenų, persekiojami ir kiti asmenys.

<...>

(4) [SIIJ] vadovauja [SIIJ] vyriausiasis prokuroras, padedamas pavaduojančio prokuroro, kuriuos [Aukščiausiosios magistratų tarybos] plenarinė sesija į šias pareigas skiria šiame įstatyme numatytais sąlygomis.

(5) [Generalinis prokuroras] sprendžia kompetencijos kolizijos problemas tarp [SIIJ] ir kitų prokuratūros padalinių ar skyrių.

(6) Jeigu [SIIJ] kompetencijai priklausančių nusikalstamų veikų atveju Baudžiamojo proceso kodekse ar kituose specialiuosiuose įstatymuose daroma nuoroda į „aukštesnės hierarchinės pakopos prokurorą“, ji turi būti laikoma nuoroda į padaliniui vadovaujantį prokurorą, taip pat, kai kalbama apie sprendimus, suderintus prieš jam pradedant veiklą.“

34 Šio įstatymo 88<sup>2</sup> straipsnyje nustatyta:

„(1) [SIIJ] savo veiklą vykdo vadovaudamasis teisėtumo, nešališkumo ir hierarchinės kontrolės principais.

(2) Draudžiama deleguoti ar komandiruoti [SIIJ] prokurorus.

(3) [SIIJ] yra 15 prokurorų etatų.

(4) [SIIJ] etatų skaičius, atsižvelgiant į jo veiklos apimtį, gali būti pakeistas [SIIJ] vyriausiojo prokuroro prašymu [generalinio prokuroro] nutarimu, gavus Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos pritarimą.

(5) Eidami pareigas [SIIJ] prokurorai <...> įstatyme nustatytais sąlygomis naudojami komandiruočių prokurorų teisėmis.“

35 Šio įstatymo 88<sup>3</sup> straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„[SIIJ] vyriausiąjį prokurorą į pareigas skiria Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija; surengiamas konkursas, per kurį pateikiamas aptariamoms vadovaujamos pareigoms priskirtinų užduočių įgyvendinimo projektas, taip pat vertinami vadovavimo įgūdžiai, veiksmingas išteklių valdymas, gebėjimas priimti sprendimus ir prisiimti atsakomybę, bendravimo ir atsparumo stresui įgūdžiai, taip pat kandidato sąžiningumas, jo veikla dirbant prokuroru ir jo požiūris į konkrečias šios profesijos vertybes, kaip antai teismų sistemos nepriklausomumas ar pagrindinių teisių ir laisvių laikymasis.“



36 To paties įstatymo 88<sup>4</sup> straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„[SII] vyriausiojo prokuroro pavaduotoją iš jau paskirtų į [SII] prokurorų į pareigas paskiria Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija, gavusi motyvuotą [SII] vyriausiojo prokuroro siūlymą.“

37 Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>5</sup> straipsnis suformuluotas taip:

„(1) Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos paskirti [SII] prokurorai konkurso būdu ir neviršijant įstatymu patvirtintame etatų sąrašė numatytų etatų skaičiaus įdarbinami trejų metų kadencijai, kuri gali būti pratęsta, tačiau bendras kadencijos laikotarpis negali viršyti devynerių metų.

(2) Konkursą rengia už jo organizavimą atsakinga komisija, sudaryta pagal 88<sup>3</sup> straipsnio 2 dalį; [SII] vyriausiasis prokuroras automatiškai yra jos narys.

<...>

(11) Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija į [SII] prokuroro pareigas paskiria neviršydama laisvų etatų skaičiaus ir atsižvelgdama į surinktų balų skaičių.

(11<sup>1</sup>) Dalyvavimas šiame straipsnyje numatytose atrankos komisijose nelaikytinas nesuderinamu ir jų nariai balsuoja Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinėje sesijoje.

(11<sup>2</sup>) Atitinkamai 88<sup>3</sup> ir 88<sup>5</sup> straipsniuose numatytų konkurso komisijų veikla laikoma teisėta, jeigu jose dalyvauja bent trys nariai.

(12) Paskyrimo, pareigų pratęsimo ir atleidimo iš vadovaujamųjų ir vykdomųjų pareigų [SII] procedūros bus išsamiai numatytos Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos patvirtintame akte.“

38 Šio įstatymo 88<sup>7</sup> straipsnyje nustatyta:

„(1) Aukščiausiosios magistratų tarnybos plenarinė sesija, esant [SII] vyriausiojo prokuroro motyvuotam prašymui, gali atleisti iš pareigų į [SII] paskirtus prokurorus, jeigu jie netinkamai vykdė jų pareigoms priskirtinas užduotis ir jiems buvo taikyta drausminė nuobauda.

(2) Atleidimo iš pareigų atveju prokuroras grąžinamas į prokuratūrą, iš kurios buvo paskirtas, ir susigrąžina savo profesinę kategoriją ir ją atitinkantį atlyginimą, kuriuos turėjo anksčiau arba įgijo, jei įstatymo nustatyta tvarka buvo paaukštintas tuo metu, kai ėjo pareigas [SII].“

39 To paties įstatymo 88<sup>8</sup> straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„[SII] funkcijos yra tokios:

a) vykdyti baudžiamąjį persekiojimą dėl jo kompetencijai priklausančių nusikalstamų veikų, kaip numatyta [Baudžiamojo proceso kodekse];

b) kreiptis į teismus, kad šie imtųsi įstatyme numatytų priemonių ir išspręstų bylas dėl a punkte numatytų pažeidimų;

c) sukurti ir atnaujinti duomenų apie jo kompetencijai priklausančias nusikalstamas veikas bazę;

<...>

e) vykdyti kitas įstatyme numatytas funkcijas.“

40 Nepaprastojo potvarkio Nr. 90/2018 II straipsnyje nustatyta:

„(1) Nukrypstant nuo iš naujo paskelbto ir vėliau iš dalies pakeisto ir papildyto Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų sistemos organizavimo 88<sup>3</sup>–88<sup>5</sup> straipsnių, kol pasibaigs konkursai į [SIII] vyriausiojo prokuroro ir [SIII] vykdančiųjų prokurorų pareigas ir bus patvirtinti šių konkursų rezultatai, vyriausiojo prokuroro ir bent trečdaliao vykdančiųjų prokurorų pareigas laikinai eis prokurorai, atitinkantys įstatyme numatytas skyrimo į šias pareigas sąlygas, kuriuos atrinks už konkurso organizavimą atsakinga komisija, sudaryta pagal iš naujo paskelbto ir vėliau iš dalies pakeisto ir papildyto Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>3</sup> straipsnio 2 dalį.

(2) Kandidatų atranką atlieka 1 dalyje numatyta už konkurso organizavimą atsakinga komisija pagal procedūrą, kuri trunka penkias kalendorines dienas skaičiuojant nuo dienos, kai ją inicijuoja Aukščiausiosios magistratų tarybos pirmininkas. Už konkurso organizavimą atsakinga komisija vykdo savo veiklą dalyvaujant bent trims jos nariams.

<...>.

(10) Tam, kad [SIII] galėtų pradėti savo veiklą, per penkias kalendorines dienas nuo šio nepaprastojo potvarkio įsigaliojimo dienos [generalinis prokuroras] suteikia jo veiklai reikalingus žmogiškuosius ir materialiuosius išteklius, įskaitant pagalbinius darbuotojus, kriminalinės policijos pareigūnus ir tarnautojus, specialistus ir kitų kategorijų darbuotojus.

(11) Nuo tos dienos, kai [SIII] pradeda savo veiklą, jis perima visas jo kompetencijai priklausančias bylas, tiriamas Nacionalinio kovos su korupcija direktorato ir kitų prokuratūros grandžių, taip pat medžiagą bylų, susijusių su iš naujo paskelbto ir vėliau iš dalies pakeisto ir papildyto Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>1</sup> straipsnio 1 dalyje numatytomis nusikalstamomis veikomis, kurios buvo iširtos iki [SIII] veiklos pradžios dienos.“

41 Ši nukrypti leidžianti procedūra, atsižvelgiant į Nepaprastojo vyriausybės potvarkio Nr. 90/2018 konstatuojamąsias dalis, buvo pagrįsta taip:

„Atsižvelgiant į tai, kad pagal Įstatymo Nr. 207/2018, kuriuo iš dalies keičiamas ir papildomas Įstatymas Nr. 304/2004 dėl teismų sistemos organizavimo, III straipsnio 1 dalį „[SIII] pradeda vykdyti veiklą per tris mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos“, t. y. 2018 m. spalio 23 d.,

atsižvelgiant į tai, kad iki šiol Aukščiausioji magistratų taryba per įstatyme nustatytą terminą neužbaigė procedūros, leidžiančios [SIII] pradėti savo veiklą,

atsižvelgiant į tai, kad įstatyme aiškiai numatyta šio struktūrinio padalinio kompetencija vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už teisėjų ir prokurorų, įskaitant karo teismų teisėjų ir prokurorų, taip pat Aukščiausiosios magistratų tarybos narių padarytas nusikalstamas veikas, ir į tai, kad nuo 2018 m. spalio 23 d., kai, kaip numatyta įstatyme, pradės veikti šis struktūrinis padalinys, Nacionalinis kovos su korupcija direktoratas ir kitos prokuratūros nebeturės kompetencijos

vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už šių asmenų padarytas nusikalstamas veikas, o tai gali gerokai paveikti teismo procesą šio struktūrinio padalinio kompetencijai priklausančiose bylose ir dėl to gali atsirasti institucinė aklavietė,

atsižvelgiant į tai, kad galiojančiame įstatyme nėra pereinamojo laikotarpio nuostatų dėl konkrečios [SIII] veikimo tvarkos tuo atveju, jei nebūtų laikomasi Įstatyme Nr. 207/2018 nustatyto termino, ir į tai, kad būtina imtis skubių teisėkūros veiksmų, skirtų reglamentuoti paprastai procedūrai, nukrypstančiai nuo iš naujo paskelbto ir vėliau iš dalies pakeisto ir papildyto Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>3</sup>–88<sup>5</sup> straipsnių, siekiant laikinai į pareigas paskirti vyriausiąjį šio struktūrinio padalinio prokurorą, jo pavaduotoją ir bent trečdalį prokurorų, nes taip struktūrinis padalinys galės pradėti savo veiklą 2018 m. spalio 23 d., kaip numatyta įstatyme,

kadangi minėta situacija yra išskirtinė ir ją reikia išspręsti nedelsiant.“

– *Įstatymas Nr. 317/2004*

42 Įstatymas Nr. 317/2004 buvo iš dalies pakeistas, be kita ko:

– 2018 m. rugsėjo 5 d. *Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 77/2018* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 77/2018; *Monitorul Oficial al României*, Nr. 767, 2018 m. rugsėjo 5 d., toliau – Nepaprastasis potvarkis Nr. 77/2018); jo I straipsniu į Įstatymo Nr. 317/2004 67 straipsnį buvo įterptos 7 ir 8 dalys,

– 2018 m. spalio 4 d. *Legea nr. 234/2018* (Įstatymas Nr. 234/2018; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 850, 2018 m. spalio 8 d.); juo, be kita ko, buvo iš dalies pakeisti Įstatymo Nr. 317/2004 65 ir 67 straipsniai ir įterptas 74<sup>1</sup> straipsnis,

– Nepaprastasis potvarkis Nr. 7/2019.

43 Prieš įsigaliojant Įstatymui Nr. 234/2018 galiojusios ankstesnės redakcijos Įstatymo Nr. 317/2004 65 straipsnio 1–3 dalyse buvo numatyta:

„(1) Reorganizuojant Teismų inspekcijos veiklą Teismų inspekcija įsteigiama kaip teisinį subjektiškumą turintis Aukščiausiosios magistratų tarybos organas, kurio būstinė yra Bukarešte.

(2) Teismų inspekcijai vadovauja vyriausiasis inspektorius, kuriam padeda pavaduotojas; jie skiriami pasibaigus Aukščiausiosios magistratų tarybos organizuojamam konkursui.

(3) Teismų inspekcija veikia vadovaudamasi veiklos nepriklausomumo principu; ji atlieka analizės, patikros ir kontrolės užduotis konkrečiai nurodytose veiklos srityse, tam pasitelkdama pagal įstatyme nustatytą tvarką paskirtus teismo inspektorius.“

44 Šio įstatymo 67 straipsnis buvo suformuluotas taip:

„(1) Vyriausiąjį inspektorių ir jo pavaduotoją skiria Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija; jie skiriami iš pareigas einančių teismų inspektorių, pasibaigus konkursui, kurį sudaro projekto, susijusio su vadovaujamas pareigas einančiam asmeniui tenkančių specifinių įgaliavimų įgyvendinimu, pristatymas, egzaminas raštu, per kurį tikrinamos žinios vadovavimo, komunikacijos, žmogiškųjų išteklių srityse, kandidato gebėjimas priimti sprendimus ir prisiimti atsakomybę, jo atsparumas stresui, taip pat atliekamas psichologinis testas.

(2) Konkursą organizuoja Aukščiausioji magistratų taryba, vadovaudamasi Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos sprendimu <...> patvirtintomis taisyklėmis.

(3) Apie konkursus į vyriausiojo inspektoriaus ir jo pavaduotojo pareigas paskelbiama prieš mažiausiai tris mėnesius iki jų pradžios dienos.

(4) Vyriausiojo inspektoriaus ir jo pavaduotojo kadencija trunka trejus metus ir gali būti pratęsta vieną kartą, laikantis 1 dalies nuostatų.

(5) Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija gali atleisti iš pareigų vyriausiąjį inspektorių arba jo pavaduotoją, jeigu jie nevykdo savo vadovavimo įgaliojimų arba juos vykdo netinkamai. Dėl atleidimo iš pareigų sprendžiama atsižvelgiant į 68 straipsnyje numatytą metinę audito ataskaitą.

(6) Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos sprendimą atleisti iš pareigų galima apeliacine tvarka apskųsti *Înalta Curte de Casație și Justiție* [(Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo teismas)] administracinių ir mokestinių ginčų kolegijai per 15 dienų nuo jo paskelbimo. Pateikus apeliacinį skundą, sustabdomas Aukščiausiosios magistratų tarybos sprendimo vykdymas. Dėl apeliacinio skundo priimtas sprendimas yra galutinis.

(7) Jei vyriausiojo inspektoriaus arba jo pavaduotojo pareigos atsilaisvina pasibaigus kadencijai, šias pareigas laikinai eina vyriausiasis inspektorius arba jo pavaduotojas, kurio kadencija baigėsi, kol į laisvas pareigas paskiriamas asmuo pagal įstatyme nustatytą tvarką.

(8) Jei vyriausiojo inspektoriaus įgaliojimai nutrūksta dėl kitų priežasčių nei pasibaigus kadencijai, šias pareigas laikinai eina jo pavaduotojas, kol pagal įstatyme nustatytą tvarką į laisvas pareigas paskiriamas kitas asmuo. Jei vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojo įgaliojimai nutrūksta dėl kitų priežasčių nei pasibaigus kadencijai, šias pareigas laikinai eina vyriausiojo inspektoriaus paskirtas teismų inspektorius, kol pagal įstatyme nustatytą tvarką į laisvas pareigas paskiriamas kitas asmuo.“

45 Įstatymu Nr. 234/2018 iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 317/2004 74<sup>1</sup> straipsnyje nurodyta:

„(1) Gavusi Finansų ministerijos kreipimąsi Teismų inspekcija, atsižvelgdama į iš naujo paskelbto, vėliau iš dalies pakeisto ir papildyto Įstatymo Nr. 303/2004 96 straipsnyje numatytus atvejus ir terminus, atlieka patikrinimus tam, kad nustatytų, ar teismo klaida buvo padaryta dėl to, kad teisėjas arba prokuroras pareigas vykdė nesąžiningai arba labai aplaidžiai.

(2) 1 dalyje numatytas patikrinimas turi būti užbaigtas per 30 dienų nuo kreipimosi momento. Vyriausiasis inspektorius gali nurodyti pratęsti terminą iki 30 dienų, jei yra pateisinamų priežasčių. Maksimalus patikrinimo terminas negali viršyti 120 dienų.

(3) Patikrinimą atlieka komisija, kurią sudaro trys teisėjai arba trys prokurorai, kurie yra teismo inspektoriai (priklausomai nuo susijusio asmens užimamų pareigų). Jeigu byla susijusi tiek su teisėjais, tiek su prokurorais, sudaromos dvi komisijos, kurios atskirai nagrinėja faktines aplinkybes, priklausomai nuo susijusių asmenų užimamų pareigų.

(4) Atliekant patikrinimus teisėjai ir prokurorai, dėl kurių vyksta tyrimas, privalo atvykti į posėdį; bet koks jų atsisakymas dalyvauti ar pateikti pareiškimą tinkamai užfiksuojamas protokoluose ir niekaip netrukdo atlikti patikrinimų. Atitinkamas teisėjas arba prokuroras turi teisę susipažinti su

visais patikrinimo procedūros dokumentais ir reikalauti kaltę paneigiančių įrodymų. Inspektoriai gali apklausti bet kurį kitą byloje, kurioje reikia atlikti šiuos patikrinimus, dalyvavusį asmenį.

(5) Ataskaitoje turi būti apžvelgti atlikti patikrinimai ir surinkti įrodymai tam, kad Teismų inspekcija galėtų nustatyti, ar teismo klaidos padarymą lėmė tai, kad teisėjas arba prokuroras pareigas vykdė nesąžiningai arba labai aplaidžiai.

(6) 1 dalyje numatyti patikrinimai atliekami ir tuo atveju, jei teisėjas arba prokuroras nebevykdo pareigų.

(7) Ataskaita perduodama Finansų ministerijai ir atitinkamam teisėjui ar prokurorui.

(8) 5 dalyje numatytą ataskaitą pateikiama tvirtinti vyriausiajam inspektoriui. Dėl tam tikrų priežasčių, kurias turi nurodyti, jis gali pavesti atlikti papildomą patikrinimą, tačiau tik vieną kartą. Šį papildomą patikrinimą komisija atlieka per 30 dienų nuo dienos, kai gaunamas vyriausiojo inspektoriaus nurodymas.“

46 Nepaprastojo potvarkio Nr. 77/2018 II straipsnyje nustatyta:

„Iš naujo paskelbto ir iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 317/2004 dėl Aukščiausiosios magistratų tarybos, papildyto šiuo nepaprastuoju potvarkiu, 67 straipsnio 7 dalis taikoma ir tais atvejais, kai šio nepaprastojo potvarkio įsigaliojimo dieną Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus arba jo pavaduotojo pareigos yra laisvos.“

## **Ginčai pagrindinėse bylose ir prejudiciniai klausimai**

### ***Bendros ginčų pagrindinėse bylose aplinkybės***

47 Ginčai pagrindinėse bylose kilo dėl didelės reformos teisingumo ir kovos su korupcija Rumunijoje srityse, kuri dėl Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą nuo 2007 m. Sąjungos mastu vykdoma pagal Sprendime 2006/928 nustatytą bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą (toliau – BTM).

48 2017–2019 m. Rumunijos teisės aktų leidėjas kelis kartus iš dalies pakeitė įstatymus Nr. 303/2004, 304/2004 ir 317/2004. Ieškovai pagrindinėse bylose ginčija kai kurių pakeitimų, susijusių būtent su Teismų inspekcijos organizavimu (byla C-83/19), su SIIJ įsteigimu prokuratūroje (bylos C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19) ir su teisėjų asmeninės atsakomybės sistema (byla C-397/19), suderinamumą su Sąjungos teise.

49 Grįsdami savo ieškinius ieškovai pagrindinėse bylose remiasi Komisijos ataskaitomis Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Rumunijos pažangos pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą, t. y. 2017 m. sausio 25 d. ataskaita COM(2017) 44 *final* (toliau – 2017 m. sausio mėn. BTM ataskaita), 2017 m. lapkričio 15 d. ataskaita COM(2017) 751 *final* ir 2018 m. lapkričio 13 d. ataskaita COM(2018) 851 *final* (toliau – 2018 m. lapkričio mėn. BTM ataskaita), taip pat 2018 m. spalio 20 d. Europos Komisijos „Demokratija per teisę“ (Venecijos komisija) nuomone Nr. 924/2018 dėl Rumunijos įstatymo Nr. 303/2004 dėl teisėjų ir prokurorų statuso, Įstatymo Nr. 304/2004 dėl teismų sistemos organizavimo ir Įstatymo Nr. 317/2004 dėl Aukščiausiosios magistratų tarybos dalinio keitimo (CDL-AD(2018)017), 2018 m. kovo 23 d. Kovos su korupcija valstybių grupės (toliau – GRECO) priimta ataskaita dėl Rumunijos (Greco-AdHocRep(2018)2), 2019 m. balandžio 25 d. Konsultacinės Europos teisėjų tarybos

(CCJE) nuomone (CCJE-BU(2019)4) bei 2019 m. gegužės 16 d. Konsultacinės Europos prokurorų tarybos nuomone (CCPE–BU(2019)3). Iš tiesų, ieškovų teigimu, šiose ataskaitose ir nuomonėse kritikuojamas 2017–2019 m. Rumunijos priimtų nuostatų dėl kovos su korupcija ir teisminės valdžios nepriklausomumo garantijos veiksmingumas, taip pat pateikiamos rekomendacijos dėl šių nuostatų pakeitimo, galiojimo sustabdymo ar panaikinimo.

- 50 Šiuo klausimu prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiems teismams kyla abejonių dėl BTM pobūdžio ir teisinių pasekmių bei dėl Komisijos pagal BTM parengtų ataskaitų apimties. Jie iš esmės pabrėžia, kad BTM, nustatyto pagal Stojimo akto 37 ir 38 straipsnius, siekiama pašalinti Rumunijoje vykdomų reformų stoką teisingumo sistemos organizavimo ir kovos su korupcija srityje, kad ši valstybė galėtų įvykdyti įsipareigojimus, kylančius iš valstybės narės statuso. Jie priduria, kad Komisijos pagal BTM parengtų ataskaitų tikslas, be kita ko, yra pakreipti tam tikra linkme Rumunijos valdžios institucijų pastangas ir suformuluoti konkrečius reikalavimus bei rekomendacijas. Šių teismų nuomone, šio mechanizmo turinys, teisinis pobūdis ir trukmė turėtų būti laikomi patenkančiais į Stojimo sutarties taikymo sritį, todėl minėtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai laikytini privalomais Rumunijai.
- 51 Šiame kontekste prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nurodo kelis *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas, Rumunija) sprendimus, kuriuose buvo nagrinėjami šie klausimai, įskaitant 2018 m. kovo 6 d. Sprendimą Nr. 104. Pagal tą sprendimą Sąjungos teisė nėra viršesnė už Rumunijos konstitucinę santvarką, o Sprendimas 2006/928 negali būti laikomas referencine norma atliekant konstitucingumo kontrolę pagal Konstitucijos 148 straipsnį, nes jis buvo priimtas iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, o Teisingumo Teismas nėra pateikęs jokio šio sprendimo išaiškinimo, kiek tai susiję su klausimu, ar jo turinys, teisinis pobūdis ir trukmė patenka į Stojimo sutarties taikymo sritį.

### **Byla C-83/19**

- 52 2018 m. rugpjūčio 27 d. įregistruotu prašymu Rumunijos teisėjų forumas kreipėsi į Teismų inspekciją su prašymu pateikti statistinę informaciją apie jos veiklą 2014–2018 m. laikotarpiu, visų pirma apie pradėtų drausminių procedūrų skaičių, jų pradėjimo priežastis ir baigtį, taip pat apie Teismų inspekcijos ir *Serviciul Român de Informații* (Rumunijos žvalgybos tarnyba) bendradarbiavimo susitarimą ir tos tarnybos dalyvavimą atliekant tyrimus.
- 53 Laikydamas, kad Teismų inspekcija tik iš dalies atsakė į šį prašymą, susijusį su viešojo intereso informacija, todėl neįvykdė savo teisinių įsipareigojimų, Rumunijos teisėjų forumas 2018 m. rugsėjo 24 d. *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas, Rumunija) pareiškė ieškinį, jame prašė įpareigoti Teismų inspekciją pateikti nagrinėjamą informaciją.
- 54 2018 m. spalio 26 d. Teismų inspekcija šiame teisme pateikė atsiliepimą į ieškinį, jame teigė, kad subjektinės teisės, kurias Rumunijos teisėjų forumas sieja su 2001 m. spalio 12 d. *Lege Nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public* (Įstatymas Nr. 544/2001 dėl galimybės laisvai susipažinti su viešojo intereso informacija; *Monitorul Oficial al României*, I dalis, Nr. 663, 2001 m. spalio 23 d.), nebuvo pažeistos ir kad ieškinys turėtų būti atmestas. Atsiliepimą į ieškinį pasirašė Lucian Netejoru, pristatytas kaip Teismų inspekcijos vyriausiasis inspektorius.
- 55 Dublike Rumunijos teisėjų forumas pateikė prieštaravimą, susijusį su tuo, kad atsiliepimą į ieškinį pasirašęs asmuo nepagrindė savo teisės atstovauti Teismų inspekcijai. Jis paaikšino, kad nors 2015 m. birželio 30 d. Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos sprendimu

L. Netejoru nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iš tikrųjų buvo paskirtas eiti Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pareigas, jo trejų metų kadencija baigėsi 2018 m. rugpjūčio 31 d., t. y. anksčiau, nei buvo pateiktas atsiliepimas į ieškinį.

- 56 Kaip nurodo Rumunijos teisėjų forumas, neginčijama, kad Įstatymo Nr. 317/2004 67 straipsnio 7 dalies nuostatose numatyta, kad tuo atveju, kai vyriausiojo inspektoriaus vieta atsilaisvina pasibaigus kadencijai, šias pareigas toliau eina vyriausiasis inspektorius, kurio kadencija baigėsi, kol pagal įstatyme nustatytą tvarką į laisvas pareigas paskiriamas kitas asmuo. Vis dėlto šios Nepaprastojo potvarkio Nr. 77/2018 nuostatos prieštarauja Konstitucijai, nes jomis pažeidžiama Aukščiausiosios magistratų tarybos, kaip Konstitucijos 133 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto teismų nepriklausomumo garanto, kompetencija skirti Teismų inspekcijos vyriausiąjį inspektorių ir jo pavaduotoją, o jei šios pareigos atsilaisvina, į jas laikinai paskirti kitus asmenis. Be to, šis nepaprastasis potvarkis buvo priimtas tam, kad būtų įtvirtinta galimybė paskirti konkrečius asmenis, kaip tai matyti iš šiame potvarkyje pateiktų motyvų.
- 57 Rumunijos teisėjų forumas pridūrė, kad, atsižvelgiant į plačius Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus ir jo pavaduotojo įgaliojimus, Nepaprastuoju potvarkiu Nr. 77/2018 pažeidžiamas teisėjų nepriklausomumo principas, kurio užtikrinimas pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją neatsiejamas nuo jų misijos ir yra privalomas pagal ESS 19 straipsnį, o tai patvirtina 2018 m. lapkričio mėn. BTM ataskaita. Iš tiesų vyriausiasis inspektorius ir vyriausiojo inspektoriaus pavaduotojas turi kompetenciją kontroliuoti teismo inspektorių atranką, skirti vadovaujamasias pareigas einančius teismo inspektorių, kontroliuoti inspekcijos veiklą ir vykdyti drausmines procedūras.
- 58 Tuo remdamasis Rumunijos teisėjų forumas padarė išvadą, kad atsiliepimas į ieškinį, kurį pasirašė asmuo, paskirtas eiti Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pareigas pagal Konstitucijai ir Sąjungos teisei prieštaraujančias nuostatas, turi būti, vadovaujantis atitinkamomis Civilinio proceso kodekso nuostatomis, išimtas iš bylos medžiagos.
- 59 Teismų inspekcija atsakė, kad L. Netejoru buvo teisėtai įgaliotas jai atstovauti pagal 2015 m. birželio 30 d. Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos sprendimą ir Įstatymo Nr. 317/2004 67 straipsnio 7 dalį.
- 60 *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas) pažymi, kad Rumunijos teisėjų forumo pateiktuose argumentuose keliamas klausimas, ar teismų nepriklausomumo reikalavimas valstybės nares įpareigoja imtis priemonių, būtinų siekiant užtikrinti veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse, visų pirma garantuoti teisėjams taikomų drausminių procedūrų nepriklausomumą, atmetant bet kokią riziką, susijusią su politine įtaka tokios procedūros eigai, kurią gali lemti, pavyzdžiui, tai, kad vyriausybė tiesiogiai, net jei tik laikinai, į pareigas skiria už šios procedūros eigą atsakingo organo vadovybės narius.
- 61 Šiomis aplinkybėmis svarbu išaiškinti Komisijos pagal BTM parengtų ataskaitų statusą ir teisinės pasekmės tam, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas galėtų priimti sprendimą dėl procesinio prieštaravimo, susijusio su tuo, kad atsiliepimą į ieškinį pasirašęs asmuo neturi teisės atstovauti atsakovei pagrindinėje byloje, dėl šio atsiliepimo į ieškinį ir dėl tos šalies pateiktų įrodymų ir išimčių. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad BTM yra privalomas ir kad pagal pirminę Sąjungos teisę draudžiama priimti tokias nuostatas, kokios įtvirtintos Nepaprastajame potvarkyje Nr. 77/2018, atstovavimas Teismų inspekcijai atsiliepimo į ieškinį

pateikimo dieną būtų laikomas teisiškai nepagrįstu, nepaisant vėlesnio Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos sprendimo paskirti L. Netejoru eiti Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pareigas.

62 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtintas [BTM] laikytinas Sąjungos institucijos priimtu aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, dėl kurio išaiškinimo galima kreiptis į [Teisingumo Teismą]?

2. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtinto [BTM] turinys, pobūdis ir trukmė patenka į [Stojimo sutarties] taikymo sritį? Ar pagal tą mechanizmą parengtose ataskaitose nustatyti reikalavimai Rumunijai yra privalomi?

3. Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad pagal ją valstybės narės įpareigojamos numatyti priemonės, būtinas užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse, t. y. Rumunijos teisėjams taikomų drausminių procedūrų nepriklausomumo garantijas, užkertant kelią bet kokiai rizikai, susijusiai su politine įtaka tokių procedūrų eigai, pavyzdžiui, kai [Teismų inspekcijos] vadovybę tiesiogiai skiria vyriausybė, net jei tik laikinai?

4. Ar ESS 2 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės privalo laikytis teisinės valstybės kriterijų, kurių laikytis reikalaujama ir pagal Sprendime [2006/928] įtvirtintą [BTM] parengtose ataskaitose, tais atvejais, kai [Teismų inspekcijos] vadovybę tiesiogiai skiria vyriausybė, net jei tik laikinai?“

63 2019 m. vasario 8 d. nutartimi *Curtea de Apel Craiova* (Krajevios apeliacinis teismas, Rumunija) Teismų inspekcijos prašymu perdavė pagrindinę bylą *Tribunalul Mehedinți* (Mehedinčio apygardos teismas, Rumunija) ir paliko galioti atliktus procesinius veiksmus.

64 Šiomis aplinkybėmis 2019 m. vasario 12 d. nutartimi *Tribunalul Olt* (Olto apygardos teismas) nusprendė atsisakyti nagrinėti pagrindinę bylą, perduoti bylos medžiagą *Tribunalul Mehedinți* (Mehedinčio apygardos teismas) ir informuoti Teisingumo Teismą apie šią aplinkybę, kartu pažymint, kad jam lieka pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą.

### **Byla C-127/19**

65 2018 m. gruodžio 13 d. Rumunijos teisėjų forumas ir Judėjimas už prokurorų statuso apsaugą pateikė *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas, Rumunija) skundą, juo prašė panaikinti du 2018 m. rugsėjo 19 d. Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinės sesijos sprendimus Nr. 910 ir 911, kuriais buvo atitinkamai patvirtintos vadovaujamas pareigas SIIJ einančių prokurorų skyrimo ir atleidimo taisyklės ir vykdomąsias pareigas šiame struktūriniame padalinyje einančių prokurorų skyrimo, pareigų tęsimo ir atleidimo taisyklės. Grįsdamos savo skundą šios asociacijos tvirtino, kad minėtais sprendimais pažeidžiamas, be kita ko, Rumunijos Konstitucijos 148 straipsnis, pagal kurį Rumunija privalo vykdyti įsipareigojimus pagal Sutartis, kurių šalis ji yra.



- 66 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad pagrindinėje byloje nagrinėjami sprendimai yra norminio pobūdžio administraciniai aktai ir kad jie buvo priimti remiantis Įstatymo Nr. 304/2004, iš dalies pakeisto Įstatymu Nr. 207/2018, 88<sup>5</sup> straipsnio 12 dalimi. Kiek tai susiję su SIIJ įsteigimu, savo 2018 m. sausio 23 d. Sprendime Nr. 33 *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) atmetė kaltinimus, kuriais buvo siekiama pripažinti, kad šis įsteigimas prieštarauja Sąjungos teisei, taigi, ir iš Rumunijos Konstitucijos 148 straipsnio kylančioms pareigoms, nes šiems kaltinimams pagrįsti negalima veiksmingai remtis jokių privalomu Sąjungos teisės aktu.
- 67 Vis dėlto pareiškėjai pagrindinėje byloje, kurie remiasi šio sprendimo 49 punkte nurodytomis ataskaitomis ir nuomonėmis, mano, kad pats SIIJ įsteigimas bei jo veikimo tvarka, kaip ir prokurorų skyrimo ir atleidimo tvarka, prieštarauja Sąjungos teisei, visų pirma iš BTM kylantiems reikalavimams.
- 68 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad nors BTM ir pagal šį mechanizmą Komisijos parengtose ataskaitose nustatoma pareiga, kurios turi laikytis Rumunijos valstybė, tokia pareiga taip pat tenka administracinėms institucijoms, kaip antai Aukščiausiajai magistratų tarybai, kai ši priima antrinės teisės aktus, kaip antai nurodytus šio sprendimo 65 punkte, ir nacionaliniams teismams. Vis dėlto atsižvelgiant, be kita ko, į šio sprendimo 66 punkte minėtos *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) jurisprudencijos raidą, norint išspręsti ginčą pagrindinėje byloje, reikia išsiaiškinti BTM ir jo pagrindu priimtų ataskaitų pobūdį ir teisinę pasekmę.
- 69 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių dėl to, ar nacionalinės teisės aktai, susiję su SIIJ, prieštarauja Sąjungos teisės principams, visų pirma teisinės valstybės, lojalaus bendradarbiavimo ir teisėjų nepriklausomumo. Iš tiesų šis struktūrinis padalinys galėtų būti netinkamai naudojamas siekiant iš specializuotų prokuratūrų perimti tam tikras kovos su korupcija srityje opias bylas ir taip pakenkti šios kovos veiksmingumui.
- 70 Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtintas [BTM] laikytinas Sąjungos institucijos priimtu aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, dėl kurio išaiškinimo galima kreiptis į [Teisingumo Teismą]?
  2. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtinto [BTM] turinys, pobūdis ir trukmė patenka į [Stojimo sutarties] taikymo sritį? Ar pagal šį mechanizmą parengtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai Rumunijai yra privalomi?
  3. Ar ESS 2 straipsnis, siejamas su jos 4 straipsnio 3 dalimi, aiškintinas taip, kad valstybės narės pareiga laikytis teisinės valstybės principų apima Rumunijos pareigą laikytis taikant Sprendime [2006/928] įtvirtintą [BTM] parengtose ataskaitose nustatytą reikalavimą?
  4. Ar ESS 2 straipsniui, ypač pareigai laikytis teisinės valstybės vertybių, prieštarauja teisės aktas, kuriuo [prokuratūroje prie Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo] sukuriamas [SIIJ] ir organizuojamas jo darbas, nes taip gali būti daromas netiesioginis spaudimas magistratams?

5. Ar teisėjų nepriklausomumo principui, įtvirtintam ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir [Chartijos] 47 straipsnyje, kaip jis aiškinamas Teisingumo Teismo jurisprudencijoje (2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117), prieštarauja [SII] sukūrimas [prokuratūroje prie Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo], turint omenyje [SIII] prokurorų skyrimo arba atleidimo sąlygas, pareigų vykdymo jame sąlygas ir kompetencijos nustatymo tvarką, atsižvelgiant į tai, kad šiame struktūriniame padalinyje yra ribotas etatų skaičius?“

71 2020 m. birželio 15 d. raštu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2020 m. liepos 1 d., *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) jį informavo, kad 2019 m. birželio 10 d. nutartimi *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas) patenkino Aukščiausiosios magistratų tarybos prašymą ir perdavė pagrindinę bylą *Curtea de Apel Alba Iulia* (Albos Julijos apeliacinis teismas, Rumunija). Šiame rašte nurodyta, kad *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) atlikti procesiniai veiksmai paliekami galioti.

### **Byla C-195/19**

72 PJ prokuratūrai prie *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas, Rumunija) pateikė skundą dėl QK piktnaudžiavimo tarnyba. Grįsdamas šį skundą PJ teigė, kad QK, vykdydamas teisėjo pareigas, padarė šią nusikalstamą veiką, kai atmetė kaip nepagrįstą jo prašymą dėl mokestinio ginčo su valstybine mokesčių inspekcija ir neįvykdė savo teisės aktuose nustatytos pareigos nurodyti sprendimo motyvus per 30 dienų nuo sprendimo paskelbimo. PJ taip pat teigė, kad dėl motyvų nenurodymo jam buvo užkirstas kelias apskūsti šį sprendimą.

73 Iš pradžių 2018 m. rugsėjo 28 d. nutarimu nutaręs pradėti QK baudžiamąjį persekiojimą, prokuroras, atsakingas už skundo nagrinėjimą, 2018 m. spalio 1 d. nutarimu galiausiai nutraukė bylą, motyvuodamas tuo, kad tariamas piktnaudžiavimas tarnyba neįrodytas.

74 2018 m. spalio 18 d. dėl šio nutarimo PJ pateikė skundą.

75 2018 m. spalio 24 d. prokuratūra prie *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas), vadovaudamasi iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 304/2004 88<sup>1</sup> straipsnio, taikomo kartu su Įstatymo Nr. 207/2018 III straipsniu, nuostatomis, perdavė skundą SIIJ, nes šis skundas buvo pateiktas dėl magistrato statusą turinčio asmens.

76 Kadangi šio struktūrinio padalinio vyriausiojo prokuroro pavaduotojas atmetė skundą kaip nepagrįstą, PJ pateikė skundą *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas).

77 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad patenkinęs PJ skundą jis turėtų grąžinti bylą SIIJ, todėl kyla klausimas, ar nacionalinės teisės aktai, kuriais buvo įkurtas šis struktūrinis padalinys, atitinka Sąjungos teisę. Jei į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, reikėtų pripažinti niekiniais visus SIIJ pagrindinėje byloje priimtus aktus. Į Teisingumo Teismo pateiktą išaiškinimą taip pat turėtų būti atsižvelgta nustatant, kuris prokuratūros padalinys turės kompetenciją priimti sprendimą dėl PJ skundo.

78 Šiomis aplinkybėmis, atsižvelgiant į 2018 m. lapkričio mėn. BTM ataskaitos išvadas, svarbu išnagrinėti BTM teisinės pasekmes, nes tuo atveju, jei šis mechanizmas būtų privalomas Rumunijai, nacionalinės teisės nuostatų, susijusių su SIIJ įkūrimu, taikymas turėtų būti sustabdytas. Apskritai kalbant, neatsižvelgiant į minėto mechanizmo privalomąjį pobūdį reikia išnagrinėti, ar pagal SESV 67 straipsnio 1 dalį, ESS 2 straipsnio pirmą sakinį ir 9 straipsnio pirmą

sakinį draudžiamas tokio struktūrinio padalinio, kaip SIIJ, kuris turi išimtinę kompetenciją tirti visų rūšių prokurorų ar teisėjų padarytas nusikalstamas veikas, įsteigimas. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad visiškai pritaria šio sprendimo 49 punkte minėtoje Venecijos komisijos nuomonėje pateiktiems vertinimams.

79 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad atsižvelgiant į šio sprendimo 51 punkte nurodytą *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) jurisprudenciją kyla rimta grėsmė, kad Teisingumo Teismo atsakymai į šiuos klausimus neturės poveikio vidaus teisei.

80 Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtintas [BTM] ir pagal šį mechanizmą parengtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai yra privalomi Rumunijai?

2. Ar pagal SESV 67 straipsnio 1 dalį, ESS 2 straipsnio pirmą sakinį ir 9 straipsnio pirmą sakinį draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias įsteigiamas prokuratūros struktūrinis padalinys, turintis išimtinę kompetenciją tirti visų rūšių nusikalstamas veikas, padarytas teisėjų ar prokurorų?

3. Ar pagal [Sąjungos] teisės viršenybės principą, įtvirtintą 1964 m. liepos 15 d. Sprendime *Costa* (6/64, EU:C:1964:66) ir vėlesnėje Teisingumo Teismo suformuotoje jurisprudencijoje, draudžiamos nacionalinės teisės normos, pagal kurias tokia politinė ir teisminė institucija, kaip *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas), gali pažeisti šį principą priimdama sprendimus, kurių negalima apskūsti?“

### **Byla C-291/19**

81 2015 m. gruodžio mėn. ir 2016 m. vasario mėn. SO pateikė skundus dėl kelių prokurorų ir teisėjų piktnaudžiavimo tarnyba ir priklausymo nusikalstamam susivienijimui. Šiuos skundus užregistravo *Direcția Națională Anticorupție (DNA)* (Nacionalinis kovos su korupcija direktoratas, Rumunija; toliau – DNA), priklausančio prokuratūros prie *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas), Kovos su į korupciją panašiomis nusikalstamomis veikomis skyrius.

82 2017 m. rugsėjo 8 d. nutarimu šio skyriaus kompetentingas prokuroras nutarė nutraukti šių skundų nagrinėjimą. Dėl šio nutarimo pateiktas skundas buvo atmetas 2017 m. spalio 20 d. šio skyriaus vyriausiojo prokuroro nutarimu.

83 SO apskundė šiuos nutarimus *Curtea de Apel Constanța* (Konstancos apeliacinis teismas, Rumunija). Kadangi šis teismas nurodė neturintis jurisdikcijos, skundas buvo perduotas *Curtea de Apel Brașov* (Brašovo apeliacinis teismas, Rumunija).

84 Vykstant šiam procesui prokuratūrai iš pradžių atstovavo DNA Brašovo teritorinės tarnybos prokuroras. Nuo 2019 m. kovo 1 d. įsigaliojus teisės aktų pakeitimams dėl teismų sistemoje padarytų nusikalstamų veikų jurisdikcijos, prokuratūrai atstovavo prokuratūros prie *Curtea de Apel Brașov* (Brašovo apeliacinis teismas) prokuroras.

- 85 Šis teismas patikslina, kad, tęsiant pagrindinę bylą, tiek baudžiamojo persekiojimo stadijoje, tiek nagrinėjant ją teisme turėtų dalyvauti SIIJ prokurorai, todėl jeigu jis nuspręstų, kad SO pateiktas skundas yra pagrįstas, turėtų perduoti bylą šiam struktūriniam padaliniiui, kuris vykdytų baudžiamąjį persekiojimą. Taigi minėtas teismas mano, kad būtina išnagrinėti nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis remiantis buvo įsteigtas SIIJ, suderinamumą su Sąjungos teisės nuostatomis.
- 86 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma siekia išsiaiškinti Sprendimo 2006/928 ir pagal jį nustatyto BTM teisinę taikymo sritį. Jis, be kita ko, pažymi, kad 2017 m. sausio mėn. ir 2018 m. lapkričio mėn. BTM ataskaitose bei jose nurodytose kitose ataskaitose ir nuomonėse labai kritiškai vertinamas SIIJ įsteigimas. Todėl tuo atveju, jei BTM Rumunijai būtų privalomas, jis turėtų konstatuoti, kad nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis remiantis buvo įsteigtas šis struktūrinis padalinys, yra netaikytinos arba jų taikymas turi būti sustabdytas.
- 87 Bet kuriuo atveju, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar SIIJ įsteigimas yra suderinamas su tokiais Sąjungos teisės sistemą grindžiančiais principais, kaip teisinės valstybės, lojalus bendradarbiavimas ir teisėjų nepriklausomumo principai. Dėl šio aspekto jis pabrėžia: kadangi dėl magistrato atžvilgiu pradėto baudžiamojo persekiojimo jis gali būti nušalintas nuo pareigų, SIIJ egzistavimas galėtų būti laikomas, atsižvelgiant į jo organizavimą ir veikimą, įtaką teisėjų nepriklausomumui galinčia daryti spaudimo priemone.
- 88 Be to, SIIJ vyriausiojo prokuroro ir keturiolikos kitų prokurorų skyrimo tvarka nepakankamai užtikrina nešališkumo reikalavimą, o tai galėtų turėti įtakos SIIJ veiklos vykdymui. Šiuo atžvilgiu dėl paskutinių Įstatymo Nr. 304/2004 pakeitimų, padarytų nepaprastuoju potvarkiu Nr. 7/2019, SIIJ praktiškai tampa generaliniam prokurorui nepavaldžiu padaliniu.
- 89 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priduria, kad nors SIIJ sudarytas tik iš penkiolikos prokurorų, jis turi išimtinę kompetenciją vykdyti baudžiamąjį persekiojimą bylose, iškeltose ne tik magistratams, bet ir bet kuriam kitam asmeniui, jeigu jose atliekamas tyrimas dėl magistrato, ir dėl šios priežastis susidaro didelis skaičius bylų, kuriose reikia atlikti bent minimalų tyrimą. Iki SIIJ įsteigimo skundus, dėl kurių gali būti pradėtas vykdyti baudžiamasis persekiojimas, nagrinėdavo daugiau kaip 150 prokurorų, priklausančių įvairių kategorijų prokuratūroms, kaip antai prokuratūroms prie skirtingų apeliacinių teismų, prokuratūrai prie *Înalta Curte de Casație și Justiție* (Aukštasis Kasacinis ir Teisingumo Teismas), DNA ir  *Direcția de Investigare a Infraacțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism* (DIICOT) (Organizuoto nusikalstamumo ir terorizmo tyrimo direktoratas). Taigi kyla klausimas, ar šis struktūrinis padalinys gali tinkamai ir per protingą terminą išnagrinėti jam pateiktas bylas.
- 90 Tokiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Brașov* (Brašovo apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
- „1. Ar [Sprendime Nr. 2006/928] įtvirtintas [BTM] laikytinas Sąjungos institucijos priimtu aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, dėl kurio išaiškinimo galima kreiptis į [Teisingumo Teismą]?
  2. Ar pagal šį mechanizmą parengtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai, visų pirma (tačiau vien tuo neapsiribojant) kiek tai susiję su poreikiu atlikti teisės aktų pakeitimus, kad jie atitiktų [BTM] išvadas ir Venecijos komisijos bei [GRECO] suformuluotas rekomendacijas, yra privalomi Rumunijai?

3. Ar ESS 2 straipsnis, siejamas su jos 4 straipsnio 3 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės pareiga laikytis teisinės valstybės principų apima Rumunijos pareigą laikytis taikant [Sprendime 2006/928] įtvirtintą [BTM] parengtose ataskaitose nustatytų reikalavimų?
4. Ar teisėjų nepriklausomumo principui, įtvirtintam ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir [Chartijos] 47 straipsnyje, kaip jis aiškinamas [Teisingumo Teismo] jurisprudencijoje (2018 m. vasario 27 d. Sprendimas *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117), prieštarauja [SIIJ] įsteigimas *Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* (prokuratūra prie Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo), turint omenyje minėto struktūrinio padalinio prokurorų skyrimo arba atleidimo sąlygas, pareigų vykdymo jame sąlygas ir kompetencijos nustatymo tvarką, atsižvelgiant į tai, kad [SIIJ] yra ribotas etatų skaičius?
5. Ar pagal [Chartijos] 47 straipsnio [antrą pastraipą], susijusią su teise į teisingą bylos nagrinėjimą per kiek įmanoma trumpesnę laiką, *Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* (prokuratūra prie Aukštojo Kasacinio ir Teisingumo Teismo) draudžiama steigti [SIIJ], turint omenyje pareigų vykdymo jame sąlygas ir kompetencijos nustatymo tvarką, atsižvelgiant į tai, kad [SIIJ] yra ribotas etatų skaičius?“

### **Byla C-355/19**

- 91 2019 m. sausio 23 d. Rumunijos teisėjų forumas, Judėjimas už prokurorų statuso apsaugą ir OL pateikė *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) skundą, siekdami, kad būtų panaikintas 2018 m. spalio 23 d. Generalinio prokuroro nutarimas dėl SIIJ organizavimo ir veiklos. Šis nutarimas, priimtas remiantis Įstatymu Nr. 207/2018 ir Nepaprastuoju potvarkiu Nr. 90/2018, yra susijęs su šio struktūrinio padalinio organizavimu ir veikla.
- 92 Grįsdami savo skundą pareiškėjai pagrindinėje byloje, kurie remiasi šio sprendimo 49 punkte nurodytomis ataskaitomis ir nuomonėmis, mano, kad SIIJ įsteigimas, kiek jis gali sudaryti kliūčių kovai su korupcija ir būti laikomas magistratų bauginimo įrankiu, prieštarauja BTM reikalavimams dėl teisinės valstybės, lojalaus bendradarbiavimo ir teisėjų nepriklausomumo principų laikymosi ir bendrai ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos reikalavimams.
- 93 Primindami, kad DNA yra pasiekusi svarbių kovos su korupcija rezultatų, pareiškėjai pagrindinėje byloje pažymi, kad SIIJ įsteigimas gali pabloginti šiuos rezultatus, nes nuo šiol visos su magistratais susijusios korupcijos bylos perduodamos šiam struktūriniam padaliniui, nors jį sudarantys prokurorai neturi specialios kompetencijos šioje srityje. Be to, dėl šių perdavimų gali kilti nesutarimų dėl kompetencijos su specializuotais šios srities padaliniais, t. y. su DNA ir DIICOT. Galiausiai tai, kad SIIJ pareigas eina penkiolika prokurorų, neleidžia jam išnagrinėti visų kasmet pateikiamų skundų dėl magistratų. Taigi Rumunijos teisės aktų leidėjas sukūrė visiškai nepritaikytą struktūrą, atsižvelgiant į jai suteiktą kompetenciją ir jos nagrinėjamų bylų svarbą, o tai gali susilpninti tinkamą šios struktūros veikimą ir funkcinį nepriklausomumą.
- 94 Šiomis aplinkybėmis *Curtea de Apel Pitești* (Piteščio apeliacinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:  
„1. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtintas [BTM] laikytinas Sąjungos institucijos priimtu aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, dėl kurio išaiškinimo galima kreiptis į [Teisingumo Teismą]?

2. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtinto [BTM] turinys, pobūdis ir trukmė patenka į [Stojimo sutarties] taikymo sritį? Ar pagal tą mechanizmą parengtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai Rumunijai yra privalomi?
3. Ar ESS 2 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad valstybės narės privalo laikytis teisinės valstybės kriterijų, įskaitant tuos, kurie yra nustatyti pagal [BTM], nustatytą Sprendime [2006/928], parengtose ataskaitose, tuo atveju, kai skubiai įsteigiamas prokuratūros padalinys tik magistratų padarytoms nusikalstamoms veikoms tirti, o tai kelia ypatingą susirūpinimą dėl kovos su korupcija veiksmingumo, nes šis padalinys gali būti naudojamas kaip papildomas įrankis siekiant įbauginti magistratus ir daryti jiems spaudimą?
4. Ar ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės privalo imtis būtinų priemonių, kad būtų užtikrinta veiksminga teisminė apsauga Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse, panaikindamos bet kokią riziką, kad teisėjams iškeltoms baudžiamosioms byloms gali būti daromas politinis poveikis tuo atveju, kai skubiai įsteigiamas prokuratūros padalinys tik magistratų padarytoms nusikalstamoms veikoms tirti, o tai kelia ypatingą susirūpinimą dėl kovos su korupcija veiksmingumo, nes šis padalinys gali būti naudojamas kaip papildomas įrankis siekiant įbauginti magistratus ir daryti jiems spaudimą?“

### **Byla C-397/19**

- 95 2019 m. sausio 3 d. AX pareiškė *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas, Rumunija) ieškinį, grindžiamą, be kita ko, Civilinio kodekso 1381 straipsniu bei Baudžiamojo proceso kodekso 9 ir 539 straipsniais; jame buvo prašoma priteisti iš Rumunijos valstybės atlyginti jam turtinę ir neturtinę žalą, patirtą dėl priimto apkaltinamojo nuosprendžio, neteisėto kardomojo kalinimo ir laisvės apribojimo.
- 96 Grįsdamas savo ieškinį AX nurodė, kad 2017 m. birželio 13 d. nuosprendžiu *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas) skyrė jam ketverių metų laisvės atėmimo bausmę už tęstinį sukčiavimą mokesčių srityje, jos vykdymą atidedant, taip pat papildomą ir pridėtinę bausmes, solidariai priteisė sumokėti civiliniam ieškovui 1 642 970 Rumunijos lėjų (RON) (apie 336 000 EUR) dydžio žalos atlyginimą ir nurodė areštuoti visą jo esamą ir būsimą kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą. Be to, nuo 2015 m. sausio 21 d. iki spalio 21 d. AX buvo sulaikytas ir jam buvo taikytas kardomasis kalinimas, o vėliau – namų areštas. Vis dėlto vėliau *Curtea de Apel București* (Bukarešto apeliacinis teismas) nusprendė, kad jis nepadarė nusikalstamos veikos, už kurią buvo nuteistas, ir panaikino jo turto areštą.
- 97 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad dėl pareikšto ieškinio kyla klausimų dėl Komisijos pagal BTM parengtų ataskaitų statuso ir teisinių pasekmių, taip pat dėl to, ar pagal pirminę Sąjungos teisę draudžiami tokie nacionalinės teisės aktai, kaip nagrinėjami pagrindinėje byloje, dėl kurių gali kilti pavojus teisėjų ir prokurorų nepriklausomumui.
- 98 Kalbant apie nacionalinių teisėjų nepriklausomumą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad jis turi būti užtikrintas vadovaujantis ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa. Tačiau taisyklės dėl žalos, padarytos dėl teismo klaidų, atlyginimo, atsižvelgiant į atlyginimo procedūros tvarką, gali pažeisti rungimosi principą ir konkretaus magistrato teisę į gynybą tiek, kiek teismo klaidos egzistavimas gali būti nustatytas per pirmąją procedūrą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, nors atitinkamas magistratas joje neišklausomas ir vėliau, kai jo

atžvilgiu pareiškiamas atgręžtinis reikalavimas, neturi teisės ginčyti tokios teismo klaidos egzistavimo. Be to, klausimas, ar ši klaida buvo padaryta dėl magistrato nesąžiningumo, ar dėl jo didelio aplaidumo, paliekamas valstybės diskrecijai, nes šis magistratas turi tik ribotą galimybę ginčyti jos ar Teismų inspekcijos kaltinimus, o dėl to gali būti pažeistas, be kita ko, teisminės valdžios nepriklausomumo principas, kuris yra vienas iš teisinės valstybės pagrindų.

99 Šioms aplinkybėms *Tribunalul București* (Bukarešto apygardos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar Sprendime [2006/928] įtvirtintas [BTM] laikytinas Sąjungos institucijos priimtu aktu, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, dėl kurio išaiškinimo galima kreiptis į [Teisingumo Teismą]?
2. Ar Sprendime [2006/928] nustatytas [BTM] yra [Stojimo sutarties] sudedamoji dalis ir turi būti aiškinamas bei taikomas pagal šios sutarties nuostatas? Ar pagal tą mechanizmą parengtose ataskaitose nustatyti reikalavimai Rumunijai yra privalomi ir, jeigu taip, ar nacionalinis teismas, pagal kompetenciją įgaliotas taikyti Sąjungos teisės nuostatas, privalo užtikrinti tų reikalavimų taikymą ir prirėkus *ex officio* atsisakyti taikyti nacionalinės teisės nuostatas, kurios neatitinka pagal tą mechanizmą parengtose ataskaitose nustatytų reikalavimų?
3. Ar ESS 2 straipsnis kartu su jos 4 straipsnio 3 dalimi turi būti aiškinamas taip, kad Rumunijos pareigą laikytis reikalavimų, įtrauktų į ataskaitas, kurios parengtos pagal Sprendime [2006/928] nustatytą [BTM], apima Rumunijos pareigą laikytis teisinės valstybės principų?
4. Ar ESS 2 straipsniu kartu su jos 4 straipsnio 3 dalimi ir konkrečiai atsižvelgiant į pareigą gerbti teisinės valstybės vertybes draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip [iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 303/2004] 96 straipsnio 3 dalies a punktas, kurioje sąvoka „teismo klaida“ glaustai ir abstrakčiai apibrėžta kaip procesinių veiksmų vykdymas akivaizdžiai pažeidžiant materialinės arba procesinės teisės nuostatas, nenurodant pažeidžiamų teisės nuostatų pobūdžio, tų nuostatų taikymo per procesą srities *ratione materiae* ir *ratione temporis*, teisės nuostatų pažeidimo nustatymo būdų, termino, tvarkos ir įstaigos, kuri yra kompetentinga nustatyti tokių teisės nuostatų pažeidimą, todėl sudaroma galimybė daryti netiesioginį spaudimą teisėjams?
5. Ar ESS 2 straipsniu kartu su jos 4 straipsnio 3 dalimi ir konkrečiai atsižvelgiant pareigą gerbti teisinės valstybės vertybes draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip [iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 303/2004] 96 straipsnio 3 dalies b punktas, kurioje sąvoka „teismo klaida“ yra apibrėžta kaip galutinis sprendimas, akivaizdžiai prieštaraujantis įstatymams arba faktinei padėčiai, nustatytai atsižvelgiant į proceso metu gautus įrodymus, bet nenurodyta prieštaravimo nustatymo tvarka ir konkrečiai neapibrėžta, kokia yra to teismo sprendimo prieštaravimo taikytinoms teisės nuostatoms arba faktinei padėčiai esmė, todėl atsiranda galimybė sudaryti magistratui (teisėjui arba prokurorui) kliūčių aiškinti įstatymus ir įrodymus?
6. Ar ESS 2 straipsniu kartu su jos 4 straipsnio 3 dalimi ir konkrečiai atsižvelgiant į pareigą gerbti teisinės valstybės vertybes draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip [iš dalies pakeisto Įstatymo Nr. 303/2004] 96 straipsnio 3 dalis, pagal kurią magistrato (teisėjo arba prokuroro) civilinė atsakomybė valstybei nustatoma remiantis vien pačios valstybės pateiktu įvertinimu ir atitinkamais atvejais [Teismų inspekcijos] konsultacine ataskaita dėl magistrato

tyčia arba dėl didelio aplaidumo padarytos esminės klaidos, o magistratui nesudaroma galimybė visiškai pasinaudoti teise į gynybą, todėl atsiranda galimybė savavališkai pradėti ir užbaigti magistrato atsakomybės valstybei nustatymo procesą?

7. Ar ESS 2 straipsniu ir konkrečiai pareiga gerbti teisinės valstybės vertybes draudžiama tokia nacionalinės teisės nuostata, kaip [Baudžiamojo proceso kodekso] 539 straipsnio 2 dalies paskutinis sakiny, kartu su 541 straipsnio 2 ir 3 dalimis, pagal kurią atsakovui *sine die* savaime suteikiama *sui generis* nepaprastoji priemonė apskusti galutinį teismo sprendimą dėl kardomojo kalinimo priemonės teisėtumo tuo atveju, kai kaltinamasis iš esmės išteisinamas, ir šia apskundimo priemone gali būti naudojamosi tikrai civilinių bylų teisme, tuo atveju, kai baudžiamųjų bylų teismas nėra patvirtinęs kardomojo kalinimo neteisėtumo, taip pažeisdamas teisės normos nuspėjamumo ir pasiekiamumo, teisėjų specializacijos ir teisinio tikrumo principus?“

### Dėl proceso Teisingumo Teisme

- 100 2019 m. kovo 21 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu bylos C-83/19, C-127/19 ir C-195/19 buvo sujungtos, kad būtų bendrai vykdoma rašytinė ir žodinė proceso dalys ir priimtas galutinis sprendimas. 2020 m. lapkričio 27 d. Teisingumo Teismo pirmininko sprendimu šios bylos buvo sujungtos su bylomis C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, kad būtų bendrai priimtas sprendimas.
- 101 Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-355/19 ir C-397/19 Teisingumo Teismo prašė, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą šiose bylose būtų nagrinėjami taikant pagreitintą procedūrą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį. Grįsdami savo prašymus šie teismai tvirtino, kad dėl teisinės valstybės reikalavimų būtina, kad ginčai pagrindinėse bylose būtų išspręsti greitai.
- 102 Procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymu arba išimties tvarka savo iniciatyva Teisingumo Teismo pirmininkas, išklauses teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, gali nuspręsti nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal pagreitintą procedūrą, jeigu dėl bylos pobūdžio reikia, kad ji būtų išnagrinėta greitai.
- 103 Šiuo klausimu svarbu priminti, kad tokia pagreitinta procedūra yra procesinė priemonė, skirta reaguoti į ypatingos skubos situaciją. Be to, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos taip pat matyti, kad pagreitinta procedūra gali būti netaikoma, kai dėl byloje kilusių teisinių problemų jautrumo ir sudėtingumo sunku taikyti tokią procedūrą, ypač kai neatrodo tinkama sutrumpinti rašytinę proceso Teisingumo Teisme dalį (2021 m. kovo 2 d. Sprendimas *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 48 ir 49 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 104 Nagrinėjamu atveju 2019 m. kovo 21 d. sprendimais (bylos C-83/19, C-127/19 ir C-195/19), 2019 m. birželio 26 d. sprendimu (byla C-397/19) ir 2019 m. birželio 27 d. sprendimu (byla C-355/19) Teisingumo Teismo pirmininkas, išklauses teisėją pranešėją ir generalinį advokatą, nusprendė atmesti šio sprendimo 101 punkte nurodytus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų prašymus.



- 105 Iš tiesų, nors pateikti klausimai, susiję su pagrindinėmis Sąjungos teisės nuostatomis, *a priori* gali būti ypač svarbūs geram Sąjungos teisminės sistemos, kuriai esminę reikšmę turi nacionalinių teismų nepriklausomumas, veikimui (šiuo klausimu žr. 2018 m. gruodžio 11 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutarties *Uniparts*, C-668/18, nepaskelbta Rink., EU:C:2018:1003, 12 punktą), dėl šių klausimų, kylančių plačios Rumunijoje vykdomos teisingumo ir kovos su korupcija reformos kontekste, jautrumo ir sudėtingumo sunku taikyti pagreitintą procedūrą.
- 106 Vis dėlto atsižvelgdamas į pateiktų klausimų pobūdį Teisingumo Teismo pirmininkas, remdamasis Procedūros reglamento 53 straipsnio 3 dalimi, 2019 m. rugsėjo 18 d. sprendimu suteikė visų šio sprendimo 100 punkte nurodytų bylų nagrinėjimui pirmenybę.

## Dėl prejudicinių klausimų

### *Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos*

- 107 Lenkijos ir Rumunijos vyriausybės mano, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į tam tikrus prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų klausimus.
- 108 Lenkijos vyriausybė, kuri pateikė pastabas tik dėl trečiojo klausimo, pateikto byloje C-83/19, dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų, pateiktų byloje C-127/19, dėl antrojo klausimo, pateikto byloje C-195/19, dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų, pateiktų byloje C-291/19, dėl ketvirtojo klausimo, pateikto byloje C-355/19 ir dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų, pateiktų byloje C-397/19, ginčija Teisingumo Teismo jurisdikciją atsakyti į šiuos klausimus. Iš tiesų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų klausimai dėl Rumunijos teisės aktų atitikties Sąjungos teisei yra susiję, pirma, su teisingumo sistemos organizavimu, konkrečiau – su Teismų inspekcijos narių skyrimo procedūra ir prokuratūros vidaus darbo organizavimu, ir, antra, su valstybės atsakomybės už teismų žalą privatiems asmenims, padarytą pažeidus nacionalinę teisę, sistema. Vis dėlto šios dvi sritys priklauso išimtinai valstybių narių kompetencijai, todėl nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.
- 109 Rumunijos vyriausybė tvirtina, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į ketvirtąjį klausimą, pateiktą byloje C-83/19, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus, pateiktus byloje C-127/19, į antrąjį klausimą, pateiktą byloje C-195/19, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus, pateiktus byloje C-291/19, į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus, pateiktus byloje C-355/19, taip pat į trečiąjį–šeštąjį klausimus, pateiktus byloje C-397/19, kiek šie klausimai susiję su ESS 2 straipsnio ir 4 straipsnio 3 dalies, SESV 67 straipsnio ir Chartijos 47 straipsnio išaiškinimu. Iš tiesų tam, kad šios nuostatos galėtų būti taikomos pagrindinėse bylose, Rumunija būtų turėjusi įgyvendinti Sąjungos teisę, tačiau nėra jokio Sąjungos akto, kuriuo būtų reglamentuojamos pagrindinėse bylose nagrinėjamos priemonės. Remiantis 2018 m. vasario 27 d. Sprendime *Associação Sindical dos Juízes Portugueses* (C-64/16, EU:C:2018:117) suformuota jurisprudencija, galėtų būti reikšminga tik ESS 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa, atsižvelgiant į prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusiems teismams kylančius klausimus. Bet kuriuo atveju šie klausimai yra susiję su teisingumo sistemos organizavimu, kuris nepriklauso Sąjungos kompetencijai.
- 110 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, nesvarbu, ar tai būtų dėl pirminės teisės nuostatų, šiuo atveju – dėl ESS 2 straipsnio, 4 straipsnio 3 dalies, 9 straipsnio ir 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos, SESV 67 straipsnio ir Chartijos 47 straipsnio, ar dėl antrinės teisės nuostatų, t. y. dėl Sprendimo 2006/928.

- 111 Be to, Lenkijos ir Rumunijos vyriausybių argumentai, kad Sąjunga neturi kompetencijos teisingumo sistemos organizavimo ir valstybės atsakomybės už teismų padarytas klaidas srityje, iš tikrųjų yra susiję su pačia Sąjungos pirminės teisės nuostatų, nurodytų pateiktuose klausimuose, taikymo sritimi ir aiškinimu, kuris akivaizdžiai priklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai pagal SESV 267 straipsnį. Iš tiesų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nors valstybių narių teisingumo sistemos organizavimas priklauso šių valstybių narių kompetencijai, įgyvendinamos šią kompetenciją valstybės narės turi laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių įpareigojimų (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisų gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 68–69 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Ši pareiga taip pat taikoma valstybių narių turtinės atsakomybės ir teisėjų asmeninės atsakomybės už padarytą teisinę klaidą srityje, kaip nagrinėjamoji byloje C-397/19.
- 112 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į šiose bylose pateiktus klausimus, įskaitant tuos, kurie nurodyti šio sprendimo 108 ir 109 punktuose.

### ***Dėl galimo nereikalingumo priimti sprendimą ir priimtinumą***

#### ***Byla C-83/19***

- 113 Teismų inspekcija ir Rumunijos vyriausybė teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-83/19 yra nepriimtinas, nes tarp pateiktų klausimų ir pagrindinės bylos nėra ryšio. Konkrečiai kalbant, šioje byloje prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas neturi tiesioginės įtakos tos bylos baigčiai, nes ji turi būti išspręsta remiantis vien nacionaline teise.
- 114 Komisija savo rašytinėse pastabose teigia, kad pateikti klausimai, atrodo, nebesvarbūs pagrindinei bylai, nes Aukščiausiosios magistratų tarybos plenarinė sesija 2019 m. gegužės 15 d., taigi vėliau, nei buvo kreiptasi į Teisingumo Teismą, paskyrė L. Netejoru eiti Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pareigas naujai trejų metų kadencijai pagal Įstatymą Nr. 317/2004. Kadangi šiuo paskyrimu buvo nutrauktas vykdomosios valdžios kišimasis į teismų nepriklausomumą, atsiradęs dėl Nepaprastojo potvarkio Nr. 77/2018, nuo šiol L. Netejoru gali pateisinti savo, kaip Teismų inspekcijai galinčio atstovauti asmens, statusą, todėl iš esmės nebeturėtų kilti klausimų dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ir Teisingumo Teismui nebereikia priimti sprendimo dėl jų. Per teismo posėdį Komisija patikslino, kad pagal nacionalinės teisės nuostatas tokio pobūdžio procedūros pažeidimai, kuriuos nurodo ieškovas pagrindinėje byloje, gali būti ištaisyti per procedūrą, o tai vis dėlto turėtų patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 115 Reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, šiam teismui ir nacionaliniams teismams bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, jei pateikiami klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Openbaar Ministerie (Dokumentų klastojimas)*, C-510/19, EU:C:2020:953, 25 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 116 Tuo remiantis reikia daryti išvadą, kad klausimams dėl Sąjungos teisės taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo, tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu

problema hipotetinė arba Teisingumas Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Openbaar Ministerie* (Dokumentų klastojimas), C-510/19, EU:C:2020:953, 26 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija)

- 117 Konkrečiai kalbant, kaip matyti iš pačios SESV 267 straipsnio formuluotės, prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti „reikalingas“, kad jį pateikęs teismas galėtų „priimti sprendimą“ savo nagrinėjamoje byloje. Taigi prejudicinio sprendimo priėmimo procedūra, be kita ko, grindžiama prielaida, kad nacionaliniuose teismuose iš tiesų nagrinėjama byla, kurioje jie turi priimti sprendimą, galimai atsižvelgdami į prejudicinį sprendimą (2020 m. lapkričio 24 d. Sprendimo *Openbaar Ministerie* (Dokumentų klastojimas), C-510/19, EU:C:2020:953, 27 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 118 Šioje byloje iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, kad nacionalinis teismas mano, jog prejudicinis sprendimas yra būtinas tam, kad jis galėtų *in limine litis* nuspręsti dėl Rumunijos teisėjų forumo pareikšto procesinio prieštaravimo, susijusio su tuo, kad L. Netejoru, kuris pasirašė atsiliepimą į ieškinį, nepagrindė savo, kaip Teismų inspekcijai galinčio atstovauti asmens, statuso. Šis teismas iš esmės nurodo, kad, be kita ko, pagal Civilinio proceso kodekso 248 straipsnio 1 dalį jis turi pirmiausia priimti sprendimą dėl šio prieštaravimo, nes tuo atveju, jeigu jis būtų pripažintas priimtiniu, iš bylos medžiagos reikėtų pašalinti šį atsiliepimą į ieškinį, taip pat įrodymus ir prieštaravimus, kuriais remiasi Teismų inspekcija.
- 119 Vadinasi, prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas atitinka objektyvų sprendimo, kurį turi priimti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, priėmimo poreikį.
- 120 Be to, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados, pateiktos sujungtose bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19 95 punkte, toks aiškinimas išlieka būtinas, nepaisant to, kad per tą laiką Aukščiausioji magistratų taryba L. Netejoru paskyrė į Teismų inspekcijos vyriausiojo inspektoriaus pareigas. Iš tiesų, viena vertus, Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra jokios informacijos, kuri rodytų, kad pagrindinėje byloje keliamas procesinis prieštaravimas ar pati pagrindinė byla būtų netekę dalyko. Kita vertus, nors suinteresuotojo asmens galėjimas teisėtai atstovauti Teismų inspekcijai pagal taikytiną nacionalinę teisę, kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, turi būti vertinamas atsiliepimo į ieškinį pateikimo dieną, neginčijama, kad jo paskyrimas į pareigas įvyko po šios datos. Šiomis aplinkybėmis Komisijos keliamos abejonės dėl vis dar esančio klausimų, pateiktų dėl šio vėlesnio paskyrimo, reikšmingumo negali paneigti tų klausimų svarbos prezumpcijos, todėl nulemti, kad sprendimo priėmimas dėl šių klausimų taptų nereikalingas.
- 121 Iš to, kas išdėstyta, aišku, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-83/19 yra priimtinas ir dėl jo reikia priimti sprendimą.

### **Bylos C-127/19 ir C-355/19**

- 122 Aukščiausioji magistratų taryba teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-127/19 yra nepriimtinas, be kita ko, dėl to, kad Sprendimas 2006/928 nėra įstatymo galią turintis Sąjungos teisės aktas, kuris yra privalomas Rumunijai ir dėl kurio išaiškinimo gali būti kreiptasi į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį. Bet kuriuo atveju šioje byloje pateikti klausimai yra susiję ne su vienodu Sąjungos teisės nuostatos taikymu, o su šiuose klausimuose nurodytų šios teisės nuostatų taikymu pagrindinėje byloje, ir todėl taip, kaip yra suformuluoti, jie negali būti prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas.

- 123 Savo ruožtu Rumunijos vyriausybė mano, kad byloje C-127/19 pateikti pirmasis–trečiasis klausimai ir visi byloje C-355/19 pateikti klausimai yra nepriimtini, nes prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nenustatė ryšio tarp šių klausimų ir pagrindinių bylų. Taigi prašomas išaiškinimas nesusijęs su šių bylų faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku.
- 124 Pirma, reikia pažymėti, kad šio sprendimo 122 punkte išdėstyti Aukščiausiosios magistratų tarybos argumentai dėl Sprendimo 2006/928 pobūdžio ir poveikio bei dėl šio sprendimo taikymo pagrindinės bylos kontekste iš tikrųjų yra susiję su byloje C-127/19 pateiktų klausimų nagrinėjimu iš esmės, o ne su šių klausimų priimtimumo nagrinėjimu.
- 125 Antra, kalbant apie Rumunijos vyriausybės prieštaravimus, pakanka pažymėti, kad pagrindinės bylos C-127/19 ir C-355/19 yra atitinkamai susijusios su dviejų Aukščiausiosios magistratų tarybos sprendimų ir generalinio prokuroro nutarimo, skirto įgyvendinti tam tikriems Įstatyme Nr. 207/2018 padarytiems pakeitimams, teisėtumu, nes jų suderinamumas su Sąjungos teise, konkrečiau – su Sprendimu 2006/928, su ESS 2 straipsniu, 4 straipsnio 3 dalimi, 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir su Chartijos 47 straipsniu, yra ginčijamas prašymus priimti prejudicinius sprendimus pateikusiuose teismuose. Taigi atsižvelgiant į minėtų teismų šiuo tikslu pateiktą informaciją negalima teigti, kad šiose bylose pateikti klausimai yra akivaizdžiai nesusiję su pagrindinių bylų faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku.
- 126 Šiomis aplinkybėmis prašymai priimti prejudicinį sprendimą, pateikti bylose C-127/19 ir C-355/19, yra priimtini.

### ***Bylos C-195/19 ir C-291/19***

- 127 Rumunijos vyriausybė teigia, kad bylose C-195/19 ir C-291/19 pateikti klausimai yra nepriimtini, ir tvirtina, kad prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai nenustatė ryšio tarp pateiktų klausimų ir pagrindinių bylų. Konkrečiai dėl bylos C-195/19 pateiktame antrajame klausime daromos nuorodos į ESS 9 straipsnio pirmą sakinį ir į SESV 67 straipsnio 1 dalį Rumunijos vyriausybė pažymi, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios informacijos, paaškinančios, kaip šios nuostatos yra kaip nors susijusios su pagrindinės bylos aplinkybėmis. Dėl toje pačioje byloje pateikto trečiojo klausimo ji priduria, kad šis klausimas, konkrečiau – nuorodos į *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) jurisprudenciją ir į jos poveikį, yra suformuluotos pernelyg bendrai ir neturi jokio ryšio su šios bylos faktinėmis aplinkybėmis.
- 128 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagrindinėse bylose C-195/19 ir C-291/19 nagrinėjamos procedūros, susijusios su teisėjų ir prokurorų patraukimu baudžiamojon atsakomybėn, reiškia SIIJ prokurorų dalyvavimą. Taigi, atsižvelgiant į šio sprendimo 49 punkte nurodytas ataskaitas ir nuomones, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai abejoja dėl teisės aktų, susijusių su SIIJ įsteigimu, suderinamumo su prejudiciniuose klausimuose nurodytomis Sąjungos teisės nuostatomis. Be to, iš šių teismų pateiktos informacijos matyti, kad jie pirmiausia turi priimti sprendimą dėl šio klausimo, kad galėtų išnagrinėti jiems pateiktus ieškinius.
- 129 Taigi negalima laikyti, kad pateikti klausimai, kiek jie susiję su Sprendimu 2006/928, su ESS 2 straipsniu, 4 straipsnio 3 dalimi ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei su Chartijos 47 straipsniu, nėra susiję su pagrindinių bylų faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku arba kad problema hipotetinė.

- 130 Vis dėlto kalbant apie byloje C-195/19 pateiktame antrajame klausime daromą nuorodą į ESS 9 straipsnio pirmą sakinį ir į SESV 67 straipsnio 1 dalį, reikia pažymėti, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą nėra jokios informacijos, kuri leistų suprasti, kaip šių nuostatų išaiškinimas galėtų būti naudingas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui siekiant priimti sprendimą pagrindinėje byloje. Šiomis aplinkybėmis šis antrasis klausimas yra nepriimtinas tiek, kiek yra susijęs su ESS 9 straipsnio pirmu sakiniu ir su SESV 67 straipsnio 1 dalimi.
- 131 Dėl trečiojo klausimo, pateikto byloje C-195/19, priimtino svarbu priminti, kad nacionaliniams teismams ir Teisingumo Teismui bendradarbiaujant, kaip numatyta SESV 267 straipsnyje, pastarasis turi pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, kuris leistų priimti sprendimą jo nagrinėjamoje byloje. Į tai atsižvelgdamas Teisingumo Teismas prireikus turi performuluoti jam pateiktus klausimus (2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 179 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija). Taigi tai, kad aptariamasis klausimas, turint omenyje jo formą, suformuluotas bendrai, netrukdo Teisingumo Teismui pateikti šiam teismui išsamaus išaiškinimo, kuris gali būti naudingas sprendimui jo nagrinėjamoje byloje priimti, neatsižvelgiant į tai, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai užsimena savo pateiktuose klausimuose. Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos ir, be kita ko, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti Sąjungos teisės klausimus, aiškintinus atsižvelgiant į bylos dalyką (šiuo klausimu žr. 2020 m. liepos 16 d. Sprendimo *Caixabank ir Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-224/19 ir C-259/19, EU:C:2020:578, 47 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 132 Nagrinėjamu atveju pakanka pažymėti, kad byloje C-195/19 pateiktame prašyme priimti prejudicinį sprendimą esantys paaiškinimai leidžia suprasti trečiojo klausimo svarbą; šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sąjungos teisės viršenybės principas draudžia tokią nacionalinę konstitucinio lygmens teisės nuostatą, kaip ją aiškina *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas), pagal kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neturi įgaliojimų taikyti sprendimo, kurį Teisingumo Teismas priims šioje byloje, išvadų, todėl prireikus turėtų laikyti netaikytinomis pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės normas, kurios prieštarauja Sąjungos teisei.
- 133 Vis dėlto reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją SESV 267 straipsnis nacionaliniams teismams suteikia plačiausią galimybę kreiptis į Teisingumo Teismą, kai jie mano, jog nagrinėjamoje byloje kyla klausimų, kuriuos norint išspręsti reikia išsiaiškinti Sąjungos teisės nuostatas, svarbias sprendžiant jiems pateiktą ginčą (2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 42 punktą). Taigi būtent teismas, kurio sprendimas nėra galutinis, turi turėti galimybę pateikti Teisingumo Teismui jam rūpimus klausimus, jei mano, kad dėl aukštesniojo teismo pateiktų teisinių vertinimų jam gali tekti priimti Sąjungos teisės neatitinkantį sprendimą (šiuo klausimu žr. 2019 m. kovo 5 d. Sprendimo *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 52 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 134 Šiomis aplinkybėmis byloje C-195/19 pateikti pirmasis klausimas, antrasis klausimas, kiek jis susijęs su ESS 2 straipsniu, ir trečiasis klausimas yra priimtini. Byloje C-291/19 visi pateikti klausimai yra priimtini.

### *Byla C-397/19*

- 135 Rumunijos vyriausybė teigia, kad šioje byloje pateikti trys pirmieji klausimai yra nepriimtini, nes neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku, nes šios bylos faktinės aplinkybės nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį. Šiuo klausimu ji teigia, kad ryšys tarp šio ginčo ir BTM yra netiesioginis, todėl atsakymas į šiuos klausimus neturės įtakos šios bylos baigčiai. Dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų Rumunijos vyriausybė tvirtina, kad šiuose klausimuose nurodytos Sąjungos teisės nuostatos taip pat nėra susijusios su pagrindine byla. Konkrečiai dėl šeštojo klausimo ši vyriausybė mano, kad jame iškelta teisinė problema peržengia šios bylos dalyko ribas, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateiktas nagrinėti ieškinys dėl Rumunijos valstybės turtinės atsakomybės, o ne atgręžtinis reikalavimas teisėjui. Dėl septintojo klausimo ji mano, kad jis nepriimtinas, nes jame esantys teiginiai yra ne tik nepagrįsti, bet ir kelia hipotetinio aiškinimo problemą.
- 136 Komisija savo ruožtu abejoja dėl pirmojo–šeštojo klausimų priimtinumą. Iš tiesų, nors Įstatyme Nr. 242/2018 padaryti teisėjų ir prokurorų asmeninės atsakomybės sistemos pakeitimai buvo pripažinti problemineis, kiek tai susiję su jų atitiktimi Sąjungos teisei, pagal 2018 m. lapkričio mėn. BTM ataskaitą ir kitas ataskaitas bei nuomones, nurodytas šio sprendimo 49 punkte, pagrindinė byla yra susijusi su valstybės patraukimu atsakomybėn dėl tariamos teismo klaidos, o ne su atgręžtinio reikalavimo pareiškimu teisėjui, kuris padarė tą klaidą, siekiant užtraukti jo asmeninę atsakomybę. Vis dėlto per teismo posėdį Komisija šiuo aspektu patikslino, kad šie klausimai galėtų būti pripažinti priimtinais, jeigu būtų performuluoti taip, kad jais būtų siekiama išnagrinėti visą atsakomybės dėl teismo klaidos sistemą, atsižvelgiant į tarp dviejų atitinkamų procedūrų esančius procedūrinius ryšius, ypač į aplinkybę, kad pirmoji procedūra gali daryti įtaką antrosios procedūros baigčiai, nors atitinkamas teisėjas išklašomas tik šioje antroje procedūroje.
- 137 Vis dėlto Komisija mano, kad septintasis klausimas yra nepriimtinas. Ši institucija teigia, kad iš esmės valstybės narės turi nustatyti sąlygas, kurioms esant galima pareikšti ieškinį siekiant ginčyti kardomojo kalnimo priemonės teisėtumą baudžiamojoje byloje tam, kad būtų atlyginta patirta žala, o Sąjungos teisė šio aspekto nereglamentuoja. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas nepateikė jokio paaiškinimo, kuris leistų suabejoti šiame septintajame klausime nurodytų Baudžiamojo proceso kodekso 539 ir 541 straipsnių nuostatų atitiktimi Sąjungos teisei.
- 138 Šiuo klausimu, pirma, kalbant apie pirmojo–trečiojo klausimų, susijusių su Sprendime 2006/928 nustatyto BTM pobūdžiu ir taikymo sritimi, priimtinumą, pakanka konstatuoti, kad teisėjų asmeninės atsakomybės sistema yra, kaip pažymėjo Komisija, įstatymų, reglamentuojančių teisingumo sistemos organizavimą Rumunijoje, dalis ir ji buvo stebima Sąjungos lygmeniu remiantis tuo mechanizmu. Taigi nėra akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės aiškinimas nesusijęs su pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku.
- 139 Toliau dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų priimtinumą reikia priminti, kad pagal šio sprendimo 131 punkte nurodytą jurisprudenciją Teisingumo Teismas prireikus turi iš visos nacionalinio teismo pateiktos informacijos ir, be kita ko, iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvuojamosios dalies, atrinkti Sąjungos teisės klausimus, aiškintinus atsižvelgiant į bylos dalyką.
- 140 Iš šių klausimų formuluotės ir juose nurodytų motyvų matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar su Sąjungos teise, būtent su teisinės valstybės vertybe ir su teisėjų nepriklausomumo principu, kurie įtvirtinti ESS 2 straipsnyje ir

19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra suderinamos nacionalinės teisės normos, reglamentuojančios valstybės turtinę atsakomybę už žalą, padarytą dėl teismo klaidų, ir teisėjų, kurie šias klaidas padarė eidami pareigas, asmeninę atsakomybę, dėl, be kita ko, bendrai ir abstrakčiai apibrėžtos sąvokos „teismo klaida“ ir dėl tam tikrų numatytų procesinių taisyklių.

- 141 Šiuo klausimu iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad teismo klaidos egzistavimas galutinai nustatomas vykstant prieš valstybę pradėtam procesui, kaip antai nagrinėjamam pagrindinėje byloje, kuriame teisėjas, padaręs tariamą teismo klaidą eidamas pareigas, nedalyvauja. Tuo atveju, jeigu per tokį procesą konstatuojama, kad buvo padaryta teismo klaida, kompetentinga ministerija, remdamasi vien savo vertinimu, gali, kaip nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nuspręsti, ar pareikšti atgręžtinį reikalavimą atitinkamam teisėjui, kuris turi ribotą galimybę ginčyti valstybės pareikštus kaltinimus.
- 142 Atsižvelgdamas į esminius ir neatsiejamus ryšius tarp, viena vertus, materialinių ir procesinių normų, reglamentuojančių valstybės turtinės atsakomybės sistemą, ir, kita vertus, normų, reglamentuojančių teisėjų asmeninės atsakomybės sistemą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ketvirtuoju–šeštuoju klausimais iš esmės siekia sužinoti, ar šiomis normomis, vertinamomis bendrai, gali būti pažeisti Sąjungos teisės principai jau tada, kai vyksta procesas prieš valstybę, nes per šį procesą padaryta išvada dėl teismo klaidos buvimo vėliau taikoma susijusiam teisėjui iškeltoje byloje, nors pirmajame procese tas teisėjas nedalyvavo.
- 143 Šiomis aplinkybėmis nėra akivaizdu, kad ketvirtajame–šeštajame klausimuose minėtas Sąjungos teisės išaiškinimas yra visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis ar dalyku ar kad juose iškelta problema hipotetinė.
- 144 Galiausiai dėl septintojo klausimo priimtino reikia pažymėti, kad iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą negalima suprasti nei tikslios šio klausimo apimtys, nei priežasčių, dėl kurių prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja dėl tame klausime nurodytų nacionalinės teisės nuostatų suderinamumo su ESS 2 straipsniu. Kadangi Teisingumo Teismas neturi būtinos informacijos naudingai atsakyti į septintąjį klausimą, šis klausimas turi būti pripažintas nepriimtiniu.
- 145 Darytina išvada, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą byloje C-397/19 yra priimtinas, išskyrus septintąjį klausimą.

### *Dėl esmės*

- 146 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą tiek, kiek jie yra priimtini, pateikti:
- dėl klausimo, ar Sprendimas 2006/928 ir remiantis šiuo sprendimu Komisijos parengtos ataskaitos laikytini Sąjungos institucijos priimtais aktais, dėl kurių išaiškinimo galima kreiptis į Teisingumo Teismą pagal SESV 267 straipsnį (pirmasis klausimas byloje C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19),
  - dėl klausimo, ar Sprendimas 2006/928 patenka į Stojimo sutarties taikymo sritį, ir, jei taip, kokios yra iš to kylančios teisinės pasekmės Rumunijai (pirmasis klausimas byloje C-195/19, antrasis klausimas byloje C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19 bei trečiasis klausimas byloje C-127/19, C-291/19 ir C-397/19),

- dėl klausimo, ar teisės aktai, reglamentuojantys teisingumo sistemos organizavimą Rumunijoje, patenka į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį (ketvirtasis klausimas byloje C-83/19 ir trečiasis klausimas byloje C-355/19),
- dėl Rumunijos teisės aktų, susijusių su *ad interim* paskyrimu į Teismų inspekcijos vadovaujamas pareigas, atitikties Sąjungos teisei (trečiasis klausimas byloje C-83/19),
- dėl Rumunijos teisės aktų, susijusių su SIIJ įkūrimu, atitikties Sąjungos teisei (ketvirtasis ir penktasis klausimai byloje C-127/19, antrasis klausimas byloje C-195/19, ketvirtasis ir penktasis klausimai byloje C-291/19 bei trečiasis ir ketvirtasis klausimai byloje C-355/19),
- dėl valstybės turtinės atsakomybės ir teisėjų asmeninės atsakomybės už teismo klaidas sistemų atitikties Sąjungos teisei (ketvirtasis–šeštasis klausimai byloje C-397/19),
- dėl Sąjungos teisės viršenybės principo (trečiasis klausimas byloje C-195/19).

***Dėl pirmojo klausimo, pateikto bylose C-83/19, C-127/19, C-355/19, C-291/19 ir C-397/19***

- 147 Pirmuoju klausimu, pateiktu bylose C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, kurias reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Sprendimas 2006/928 ir juo remiantis parengtos Komisijos ataskaitos yra Sąjungos institucijos priimti aktai, kuriuos Teisingumo Teismas gali aiškinti pagal SESV 267 straipsnį.
- 148 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismui suteikiama jurisdikcija priimti prejudicinį sprendimą dėl visų be išimties Sąjungos institucijų priimtų aktų galiojimo ir aiškinimo (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 13 d. Sprendimo *Florescu ir kt.*, C-258/14, EU:C:2017:448, 30 punktą ir 2018 m. vasario 20 d. Sprendimo *Belgija / Komisija*, C-16/16 P, EU:C:2018:79, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 149 Sprendimas 2006/928 yra aktas, kurį priėmė Sąjungos institucija, t. y. Komisija, remdamasi Stojimo aktu, kuris yra Sąjungos pirminės teisės dalis, ir, konkrečiau kalbant, sprendimas, kaip tai suprantama pagal SESV 288 straipsnio ketvirtą pastraipą. Kalbant apie Komisijos ataskaitas Europos Parlamentui ir Tarybai, parengtas pagal šiuo sprendimu nustatytą BTM, pažymėtina, kad jas taip pat reikia laikyti Sąjungos institucijos priimtais aktais, kurių teisinis pagrindas yra Sąjungos teisė, t. y. minėto sprendimo 2 straipsnis.
- 150 Darytina išvada, kad dėl Sprendimo 2006/928 ir dėl juo remiantis Komisijos parengtų ataskaitų galima kreiptis į Teisingumo Teismą dėl išaiškinimo pagal SESV 267 straipsnį, neatsižvelgiant į tai, ar šie aktai sukelia privalomas pasekmes.
- 151 Taigi į pirmąjį klausimą, pateiktą bylose C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, reikėtų atsakyti taip, kad Sprendimas 2006/928 ir pagal jį Komisijos parengtos ataskaitos yra Sąjungos institucijos aktai, kuriuos Teisingumo Teismas gali aiškinti pagal SESV 267 straipsnį.



***Dėl pirmojo klausimo, pateikto byloje C-195/19, dėl antrojo klausimo, pateikto bylose C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19 bei dėl trečiojo klausimo, pateikto bylose C-127/19, C-291/19 ir C-397/19***

152 Pirmuoju klausimu, pateiktu byloje C-195/19, antruoju klausimu, pateiktu bylose C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19 bei trečiuoju klausimu, pateiktu bylose C-127/19, C-291/19 ir C-397/19, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės siekia sužinoti, ar Stojimo akto 2, 37 ir 38 straipsniai, siejami su ESS 2 ir 49 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad Sprendimas 2006/928, kiek tai susiję su jo teisiniu pobūdžiu, turiniu ir jo pasekmėmis laiko atžvilgiu, patenka į Stojimo sutarties taikymo sritį, ir, jei taip, kokios yra iš to kylančios teisinės pasekmės Rumunijai. Konkrečiai kalbant, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai siekia išsiaiškinti, ar Sprendimu 2006/928 Komisijos parengtose ataskaitose suformuluoti reikalavimai ir rekomendacijos yra privalomi Rumunijai ir kokiu mastu.

***– Dėl Sprendimo 2006/928 teisinio pobūdžio, turinio ir pasekmių laiko atžvilgiu***

153 Kaip matyti iš Sprendimo 2006/928 4 ir 5 konstatuojamųjų dalių, šis sprendimas buvo priimtas Rumunijos stojimo į Sąjungą, įvykusio 2007 m. sausio 1 d., kontekste remiantis Stojimo akto 37 ir 38 straipsniais.

154 Kaip numatyta Stojimo sutarties 2 straipsnio 2 dalyje, Stojimo aktas, kuriame išdėstytos Rumunijos stojimo į Sąjungą sąlygos ir nustatytos sutarčių pritaikomosios pataisos, kurias lemia šis stojimas, yra neatskiriama šios sutarties dalis.

155 Taigi Sprendimas 2006/928, kaip pagal Stojimo aktą priimta priemonė, patenka į Stojimo sutarties taikymo sritį. Aplinkybė, kad šis sprendimas buvo priimtas iki Rumunijos įstojimo į Sąjungą, nepaneigia šios išvados, nes pagal šios sutarties, kuri buvo pasirašyta 2005 m. balandžio 25 d., 4 straipsnio 3 dalį Sąjungos institucijoms buvo suteikti aiškūs įgaliojimai iki įstojimo priimti toje sutartyje išvardytas priemones, tarp kurių yra ir Stojimo akto 37 ir 38 straipsniuose nurodytos priemonės.

156 Dėl šių Stojimo akto 37 ir 38 straipsnių pažymėtina, kad pagal juos Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti konkrečias priemones atitinkamai tais atvejais, kai kyla reali grėsmė, kad dėl Rumunijos per derybas dėl stojimo į Sąjungą priimtų įsipareigojimų nesilaikymo atsirastų didelių vidaus rinkos veikimo sutrikimų, taip pat, kad Rumunijai laikantis priimtų įsipareigojimų atsirastų rimtų trūkumų, susijusių su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve.

157 Kaip pažymėjo generalinis advokatas savo išvados, pateiktos bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, 134 bei 135 punktuose, Sprendimas 2006/928 buvo priimtas dėl kylančios realios grėsmės, kuri yra tokio pat pobūdžio, kaip nurodyta Stojimo akto 37 ir 38 straipsniuose.

158 Iš tiesų, kaip matyti iš 2006 m. rugsėjo 26 d. Komisijos stebėsenos ataskaitos dėl Bulgarijos ir Rumunijos pasirengimo narystei ES (COM(2006) 549 *final*), į kurią daroma nuoroda Sprendimo 2006/928 4 konstatuojamojoje dalyje, ši institucija konstatavo, kad Rumunijoje vis dar yra trūkumų, ypač teisingumo ir kovos su korupcija srityse, todėl pasiūlė Tarybai nustatyti sąlygą, pagal kurią šios valstybės įstojimas į Sąjungą priklausys nuo bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmo sukūrimo, siekiant pašalinti šiuos trūkumus. Kaip matyti, be kita ko, iš to sprendimo 4 ir 6 konstatuojamųjų dalių ir kaip pažymėjo Komisija, minėtu sprendimu buvo sukurtas BTM ir nustatyti orientaciniai tikslai, įtvirtinti to paties sprendimo 1 straipsnyje ir jo priede, susiję su

teismų sistemos reforma ir kova su korupcija, siekiant būtent pašalinti šiuos trūkumus ir užtikrinti šios sistemos ir institucijų, atsakingų už įstatymų taikymą, gebėjimą įgyvendinti ir taikyti priemones, priimtas siekiant prisidėti prie vidaus rinkos bei laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės veikimo.

- 159 Šiuo klausimu, kaip nurodyta Sprendimo 2006/928 2 ir 3 konstatuojamosiose dalyse, ši rinka ir ši erdvė grindžiamos tarpusavio pasitikėjimu, kad administraciniai ir teismo sprendimai bei praktika valstybėse narėse visiškai atitinka teisinės valstybės principą, o tai reiškia, kad visose valstybėse narėse turi egzistuoti nešališka, nepriklausoma ir veiksminga teisminė bei administracinė sistema, aprūpinta priemonėmis, būtinomis, *inter alia*, kovoti su korupcija.
- 160 ESS 49 straipsnyje, kuriame numatyta, kad kiekviena Europos valstybė gali pareikšti norą tapti Sąjungos nare, patikslinta, jog Sąjunga jungia valstybes, laisvai ir savanoriškai pripažįstančias ESS 2 straipsnyje nurodytas bendras vertybes, gerbiančias šias vertybes ir išipareigojusias jas remti. Konkrečiau kalbant, iš ESS 2 straipsnio aišku, kad Sąjunga grindžiama tokiomis vertybėmis, kaip teisinė valstybė, kurios yra bendros valstybėms narėms visuomenėje, kur, be kita ko, vyrauja teisingumas. Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad valstybių narių ir, be kita ko, jų teismų, tarpusavio pasitikėjimas grindžiamas esmine prielaida, kad valstybės narės dalijasi daugeliu bendrų vertybių, kuriomis grindžiama Sąjunga, kaip nurodyta šiame straipsnyje (2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, 61 ir 62 punktai bei juose nurodyta jurisprudencija).
- 161 Taigi, kaip pabrėžė Komisija, Belgijos, Danijos ir Švedijos vyriausybės, ESS 2 straipsnyje nurodytų vertybių laikymasis yra išankstinė bet kurios Europos valstybės, pareiškusios norą tapti Sąjungos nare, stojimo į Sąjungą sąlyga. Būtent šiomis aplinkybėmis Sprendime 2006/928 buvo sukurtas BTM, siekiant užtikrinti teisinės valstybės principo laikymąsi Rumunijoje.
- 162 Be to, tai, jog valstybė narė laikosi ESS 2 straipsnyje įtvirtintų vertybių, yra naudojimosi visomis iš Sutarčių taikymo šiai valstybei narei kylančiomis teisėmis sąlyga. Todėl valstybė narė negali pakeisti savo teisės aktų taip, kad sumažintų teisinės valstybės vertybės, kuri įtvirtinta, be kita ko, ESS 19 straipsnyje, apsaugą. Taigi valstybės narės privalo užtikrinti, kad būtų išvengta bet kokio jų teisės aktų, reglamentuojančių teisingumo sistemos organizavimą, regreso šios vertybės atžvilgiu, ir nepriimti teisės normų, kurios pažeistų teismų nepriklausomumą (žr. 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Repubblica*, C-896/19, EU:C:2021:311, 63 ir 64 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 163 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad prieš įstojimą Sąjungos institucijų priimti aktai, tarp kurių yra ir Sprendimas 2006/928, pagal Stojimo akto 2 straipsnį privalomi Rumunijai nuo jos įstojimo į Sąjungą dienos ir, kaip numatyta Stojimo sutarties 2 straipsnio 3 dalyje, lieka galioti iki jų panaikinimo.
- 164 Konkrečiau kalbant apie priemones, priimtas remiantis Stojimo akto 37 ir 38 straipsniais, reikia pažymėti, kad nors pagal kiekvieno iš šių straipsnių pirmą pastraipą Komisijai iš tiesų leidžiama „iki trejų metų nuo įstojimo dienos laikotarpio pabaigos“ imtis juose nurodytų priemonių, vis dėlto kiekvieno iš šių straipsnių antroje pastraipoje aiškiai numatyta, kad tokios priemonės gali būti taikomos ir pasibaigus minėtam laikotarpiui, kol neįvykdomi atitinkami išipareigojimai arba kol esama nustatytų trūkumų, ir kad jos gali būti panaikintos tik įvykdžius išipareigojimą arba ištaisius trūkumą. Be kita ko, Sprendimo 2006/928 9 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad jis „turėtų būti panaikintas tinkamai įgyvendinus visus orientacinius tikslus“.

165 Taigi Sprendimas 2006/928, kiek tai susiję su jo teisiniu pobūdžiu, turiniu ir pasekmėmis laiko atžvilgiu, patenka į Stojimo sutarties taikymo sritį ir toliau sukelia pasekmes tol, kol nėra panaikinamas.

***– Dėl Sprendimo 2006/928 ir pagal šį sprendimą Komisijos parengtų ataskaitų teisinių pasekmių***

166 Reikia priminti, kad SESV 288 straipsnio ketvirtoje pastraipoje, kaip ir EB sutarties 249 straipsnio ketvirtoje pastraipoje, numatyta, kad sprendimas „yra privalomas visas“ tiems, kam jis skirtas.

167 Pagal Sprendimo 2006/928 4 straipsnį šis sprendimas skirtas visoms valstybėms narėms, įskaitant Rumuniją nuo jos įstojimo dienos. Todėl šis sprendimas yra visais aspektais privalomas šiai valstybei narei nuo jos įstojimo į Sąjungą dienos.

168 Taigi minėtas sprendimas Rumuniją įpareigoja pasiekti jo priede nurodytus orientacinius tikslus ir kiekvienais metais, kaip numatyta jo 1 straipsnio pirmoje pastraipoje, pateikti Komisijai ataskaitą apie šiuo klausimu padarytą pažangą.

169 Konkrečiai kalbant apie šiuos orientacinius tikslus, reikia pridurti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 158–162 punktų, jie buvo apibrėžti dėl trūkumų, kuriuos Komisija nustatė prieš Rumunijai stojant į Sąjungą, be kita ko, teismų reformų ir kovos su korupcija srityse, ir kad jais siekiama užtikrinti, kad ši valstybė narė laikytųsi ESS 2 straipsnyje įtvirtintos teisinės valstybės vertybės, nes tai yra naudojimosi visomis iš Sutarčių taikymo šiai valstybei narei kylančiomis teisėmis sąlyga.

170 Be to, kaip savo išvados, pateiktos byloje C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, 152 punkte pažymėjo generalinis advokatas ir kaip pareiškė Komisija ir Belgijos vyriausybė, minėti orientaciniai tikslai atspindi konkrečiai Rumunijos priimtus įsipareigojimus ir reikalavimus, numatytus Stojimo akto IX priede, kurių ji sutiko laikytis užbaigdama stojimo derybas 2004 m. gruodžio 14 d. ir kurie, be kita ko, yra susiję su teisingumo ir kovos su korupcija sritimis.

171 Taigi, kaip, be kita ko, pažymėjo Komisija ir kaip matyti iš Sprendimo 2006/928 4 ir 6 konstatuojamųjų dalių, sukuriant BTM ir nustatant orientacinius tikslus buvo siekiama užbaigti Rumunijos stojimo į Sąjungą procedūrą ir pašalinti šiose srityse trūkumus, kuriuos Komisija konstatavo iki įstojimo.

172 Darytina išvada, kad orientaciniai tikslai Rumunijai yra privalomi, todėl šiai valstybei narei nustatyta konkreti pareiga pasiekti šiuos tikslus ir kuo greičiau imtis tinkamų priemonių jiems pasiekti. Be to, minėta valstybė narė privalo nesiimti priemonių, galinčių trukdyti pasiekti tuos tikslus.

173 Dėl Komisijos pagal Sprendimą 2006/928 parengtų ataskaitų primintina, kad siekiant nustatyti, ar Sąjungos teisės aktas sukelia privalomų teisinių pasekmių, reikia remtis šio akto esme ir jo pasekmes vertinti remiantis objektyviais kriterijais, pavyzdžiui, to akto turiniu, prireikus atsižvelgiant į jo priėmimo aplinkybes ir jį priėmusios institucijos įgaliojimus (šiuo klausimu žr. 2018 m. vasario 20 d. Sprendimo *Belgija / Komisija*, C-16/16 P, EU:C:2018:79, 32 punktą).

- 174 Nagrinėjama atveju reikia pažymėti, kad pagal Sprendimą 2006/928 parengtos ataskaitos yra skirtos, kaip teigiama to sprendimo 2 straipsnio pirmoje pastraipoje, ne Rumunijai, o Parlamentui ir Tarybai. Be to, nors šiose ataskaitose pateikiama padėties Rumunijoje analizė ir jose nustatomi reikalavimai šiai valstybei narei, jose pateiktos išvados laikytinos šiai valstybei narei skiriamomis „rekomendacijomis“ pagal šiuos reikalavimus.
- 175 Vadinasi, kaip matyti iš siejamų minėto sprendimo 1 ir 2 straipsnių, šiomis ataskaitomis siekiama išanalizuoti ir įvertinti Rumunijos padarytą pažangą atsižvelgiant į orientacinius tikslus, kuriuos ši valstybė narė turi pasiekti. Konkrečiai kalbant apie šiose ataskaitose pateiktas rekomendacijas, reikia pažymėti, kad jos, kaip tai irgi pažymi Komisija, yra suformuluotos tam, kad būtų įgyvendinti šie tikslai ir kad minėta valstybė narė galėtų jomis vadovautis, kai įgyvendina atitinkamas reformas.
- 176 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją iš ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto lojalaus bendradarbiavimo principo matyti, kad valstybės narės turi imtis visų priemonių, galinčių užtikrinti Sąjungos teisės galiojimą bei veiksmingumą, ir panaikinti neteisėtas Sąjungos teisės pažeidimo pasekmes ir kad ši pareiga pagal kompetenciją tenka kiekvienai atitinkamos valstybės narės institucijai (šiuo klausimu žr. 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Komisija / Slovėnija (ECB archyvai)*, C-316/19, EU:C:2020:1030, 119 ir 124 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 177 Šiomis aplinkybėmis tam, kad įvykdytų Sprendimo 2006/928 priede nurodytus orientacinius tikslus, Rumunija turi tinkamai atsižvelgti į reikalavimus ir rekomendacijas, pateiktus Komisijos pagal šį sprendimą parengtose ataskaitose. Konkrečiai kalbant, ši valstybė narė neturi priimti ar palikti galioti tokių orientaciniuose tiksluose apibrėžtose srityse taikytinų priemonių, kurios galėtų pakenkti juose nustatytam rezultatui. Tuo atveju, kai tokioje ataskaitoje Komisija abejoja dėl nacionalinės priemonės suderinamumo su vienu iš orientacinių tikslų, Rumunija privalo sąžiningai bendradarbiauti su šia institucija, kad visiškai laikydamosi šių orientacinių tikslų ir Sutarčių nuostatų įveiktų sunkumus, su kuriais susiduriama įgyvendinant minėtus orientacinius tikslus.
- 178 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą, pateiktą byloje C-195/19, į antrąjį klausimą, pateiktą byloje C-83/19, C-127/19, C-291/19, C-355/19 ir C-397/19, ir į trečiąjį klausimą, pateiktą byloje C-127/19, C-291/19 ir C-397/19 reikia atsakyti: Stojimo akto 2, 37 ir 38 straipsniai, siejami su ESS 2 ir 49 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad Sprendimas 2006/928, kiek tai susiję su jo teisiniu pobūdžiu, turiniu ir pasekmėmis laiko atžvilgiu, patenka į Stojimo sutarties taikymo sritį. Tol, kol nėra panaikintas, šis sprendimas yra privalomas Rumunijai visas. Jo priede pateikti orientaciniai tikslai yra skirti užtikrinti, kad ši valstybė narė laikytųsi ESS 2 straipsnyje nurodytos teisinės valstybės vertybės, ir yra privalomi šiai valstybei narei, nes ji privalo imtis tinkamų priemonių šiems tikslams pasiekti, todėl pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą privalo tinkamai atsižvelgti į Komisijos pagal minėtą sprendimą parengtas ataskaitas, ypač į tose ataskaitose pateiktas rekomendacijas.

***Dėl ketvirtojo klausimo, pateikto byloje C-83/19 ir trečiojo klausimo, pateikto byloje C-355/19***

- 179 Ketvirtuoju klausimu, pateiktu byloje C-83/19 ir trečiuoju klausimu, pateiktu byloje C-355/19, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės klausia, ar teisės aktai, reglamentuojantys teisingumo sistemos organizavimą Rumunijoje, kaip

antai teisės aktai, susiję su *ad interim* paskyrimu į Teismų inspekcijos vadovaujamas pareigas ir su SIIJ įsteigimu, patenka į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį ir ar jie turi atitikti iš teisinės valstybės vertybės, įtvirtintos ESS 2 straipsnyje, kylančius reikalavimus.

- 180 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Sprendimas 2006/928, kaip matyti iš jo 6 konstatuojamosios dalies ir iš ypač plačios jo priede pateiktų pirmojo, trečiojo bei ketvirtojo orientacinių tikslų formuluotės ir kaip patvirtinta šio sprendimo 158 punkte nurodytoje Komisijos ataskaitoje, apima visą Rumunijos teismų sistemą ir kovą su korupcija šioje valstybėje narėje. Šiuo klausimu minėto sprendimo 2 straipsnyje nurodytos ir Europos Parlamentui ir Tarybai skirtos 2007 m. birželio 27 d. ataskaitos dėl Rumunijos pažangos įgyvendinant papildomas priemones, taikomas po įstojimo (COM(2007) 378 *final*), 3.1. punkte Komisija konstatavo, kad tiek, kiek kiekvienas iš orientacinių tikslų padeda įgyvendinti nepriklausomą ir nešališką teismų ir administracinę sistemą, jie turi būti nagrinėjami ne atskirai, bet kartu, juos laikant visapuse siekiamos teismų sistemos reformos ir kovos su korupcija dalimi tol, kol šie tikslai nepasiekti.
- 181 Nagrinėjamu atveju, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados, pateiktos byloje C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, 178 ir 250 punktuose, pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės aktais, priimtais po 2018 m. ir 2019 m. atliktų reformų, buvo iš dalies pakeisti įvairūs įstatymai dėl teisingumo, kurie, siekiant pagerinti teismų nepriklausomumą ir veiksmingumą, buvo priimti per derybas dėl Rumunijos stojimo į Sąjungą ir kurie sudaro teisės aktų, reglamentuojančių tos valstybės narės teismų sistemos organizavimą, sistemą.
- 182 Konkrečiau kalbant apie byloje C-83/19 aptariamus nacionalinės teisės aktus, pažymėtina, kad jie susiję su *ad interim* paskyrimu į vadovaujamas pareigas Teismų inspekcijoje, juridinio asmens statusą Aukščiausioje magistratų taryboje turinčioje institucijoje, kurios atsakomybei aiškiai taikomas pirmasis Sprendimo 2006/928 priede nurodytas orientacinis tikslas, t. y. skaidresnio ir kartu veiksmingesnio teismo proceso garantija. Ši institucija turi pagrindinius įgaliojimus vykdyti drausmines procedūras teisminėse institucijose bei procedūras dėl magistratų asmeninės atsakomybės. Be kita ko, jos institucinė struktūra ir veikla, kaip ir byloje C-83/19 nagrinėjami teisės aktai, buvo taip pat aptarti 2010, 2011 ir 2017–2019 m. Komisijos pagal Sprendimo 2006/928 2 straipsnį parengtose ataskaitose.
- 183 Dėl byloje C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19 nagrinėjamų nacionalinės teisės aktų pažymėtina, kad šie aktai susiję su SIIJ įsteigimu ir jame pareigas turinčių eiti prokurorų skyrimo tvarka. Kaip generalinis advokatas pažymėjo savo išvados, pateiktos šiose bylose, 180 ir 181 punktuose, tokio struktūrinio padalinio sukūrimą apima pirmasis, trečiasis ir ketvirtasis Sprendimo 2006/928 priede nurodyti orientaciniai tikslai, susiję su teismų sistemos organizavimu ir kova su korupcija, be kita ko, jie buvo aptarti pagal to sprendimo 2 straipsnį parengtose 2018 ir 2019 m. Komisijos ataskaitose.
- 184 Darytina išvada, kad tokie teisės aktai patenka į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį ir, kaip matyti iš šio sprendimo 178 punkto, turi atitikti iš Sąjungos teisės kylančius reikalavimus, visų pirma iš ESS 2 straipsnyje įtvirtintos teisinės valstybės vertybės.
- 185 Taigi į ketvirtąjį klausimą, pateiktą byloje C-83/19 ir į trečiąjį klausimą, pateiktą byloje C-355/19 reikia atsakyti taip: Rumunijoje teisingumo sistemos organizavimą reglamentuojantys teisės aktai, kaip antai teisės aktai, susiję su *ad interim* paskyrimu į vadovaujamas pareigas Teismų inspekcijoje ir struktūrinio prokuratūros padalinio, atsakingo už teismų sistemoje padarytų nusikalstamų veikų tyrimą, įsteigimu, patenka į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį, todėl jie turi atitikti iš Sąjungos teisės kylančius reikalavimus, visų pirma iš ESS 2 straipsnyje įtvirtintos teisinės valstybės vertybės.

### ***Dėl trečiojo klausimo, pateikto byloje C-83/19***

- 186 Trečiuoju byloje C-83/19 pateiktu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei Sprendimas 2006/928 turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami valstybės narės vyriausybės priimti nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos jai leidžiama laikinai paskirti į vadovaujamas pareigas teisminėje institucijoje, turinčioje įgaliojimus atlikti tyrimus dėl drausminės atsakomybės ir inicijuoti drausmines bylas teisėjų ir prokurorų atžvilgiu, nesilaikant pagal nacionalinę teisę nustatytos įprastos skyrimo į tokias pareigas tvarkos.
- 187 Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nacionalinis teismas užduoda šį klausimą dėl to, kad tokiai teisminei institucijai, kaip nurodyta pagrindinėje byloje nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose, suteikti įgaliojimai ir, be kita ko, kompetencijos, kuria naudojasi šiai institucijai vadovaujantys asmenys, kai vykdo šiuos įgaliojimus, apimtis kelia abejonių dėl teisėjų nepriklausomumo reikalavimo.
- 188 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal ESS 19 straipsnį, kuriame sukonkretinta ESS 2 straipsnyje įtvirtinta teisinės valstybės vertybė, nacionaliniai teismai ir Teisingumo Teismas turi pareigą užtikrinti visapusišką Sąjungos teisės taikymą visose valstybėse narėse, taip pat teisės subjektams pagal šią teisę suteikiamą teisminę apsaugą (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 50 punktas; 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 47 punktas ir 2019 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)*, C-192/18, EU:C:2019:924, 98 punktas).
- 189 Veiksmingos teisminės kontrolės, skirtos Sąjungos teisės laikymuisi užtikrinti, egzistavimas neatsiejamas nuo teisinės valstybės (2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 36 punktas ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 51 punktas).
- 190 Siekdamas šio tikslo, kaip nurodyta ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, valstybės narės turi numatyti teisių gynimo priemones ir procedūras, būtinas užtikrinant teisės subjektams veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse. Sąjungos teiseje teisės subjektams numatytų teisių veiksmingos teisminės apsaugos principas, į kurį daroma nuoroda ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje, yra bendrasis Sąjungos teisės principas, kylantis iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų; jis yra įtvirtintas 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 ir 13 straipsniuose ir patvirtintas Chartijos 47 straipsnyje (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 109 ir 110 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).
- 191 Vadinas, kiekviena valstybė narė turi užtikrinti, kad instancijos, priskirtos prie jos teisių gynimo priemonių Sąjungos teisei priklausančiose srityse sistemos kaip „teismai“, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, atitiktų veiksmingos teisminės apsaugos reikalavimus (2018 m. vasario 27 d. Sprendimo *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 37 punktas ir 2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 52 punktas).

- 192 Dėl ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos materialinės taikymo srities primintina, kad ši nuostata taikoma „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“, neatsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis valstybės narės įgyvendina šią teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 111 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 193 Nacionalinės teisės aktai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, taikomi visiems magistratams, taigi, ir bendrosios kompetencijos teisėjams, kurie, kaip tokį statusą turintys teisėjai, turi priimti sprendimą dėl su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu susijusių klausimų. Kadangi pastarieji, kurie pagal Rumunijos teisę laikytini teismais, priskirtini prie šios valstybės teisių gynimo priemonių „Sąjungos teisei priklausančiose srityse“ sistemos, kaip tai suprantama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, jie turi paisyti veiksmingos teisminės apsaugos reikalavimų.
- 194 Svarbu priminti, jog siekiant užtikrinti, kad tokios instancijos, kurių gali būti prašoma priimti sprendimą dėl su Sąjungos teisės taikymu ar aiškinimu susijusių klausimų, galėtų garantuoti veiksmingą teisminę apsaugą, kaip reikalaujama pagal šią nuostatą, itin svarbu, kad jos išliktų nepriklausomos, kaip tai patvirtinta Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje, kurioje, be kitų su pagrindine teise į veiksmingą gynybą susijusių reikalavimų, numatytas reikalavimas užtikrinti teisę į tai, kad būtų išnagrinėtas „nepriklausomas“ teismas (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 115 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 195 Šis teismų nepriklausomumo reikalavimas, kuris neatsiejamas nuo teismo paskirties, yra teisės į veiksmingą teisminę apsaugą ir pagrindinės teisės į teisingą bylos nagrinėjimą esmė, o ši teisė ypač svarbi, nes yra visų teisių, kurias teisės subjektai turi pagal Sąjungos teisę, apsaugos ir valstybių narių bendrų vertybių, nurodytų ESS 2 straipsnyje, tarp jų teisinės valstybės vertybės, išsaugojimo garantas. Pagal valdžių padalijimo principą, kuris būdingas teisinės valstybės veikimui, turi būti užtikrinamas teismų nepriklausomumas nuo įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 116 ir 118 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 196 Remiantis suformuota jurisprudencija, norint užtikrinti pagal Sąjungos teisę reikalaujamas nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas būtina, kad egzistuotų taisyklės tam, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl to, ar teismui nedaro įtakos išorės veiksniai, ir dėl jo neutralumo, kai susikerta interesai (šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 117 punktą ir 2021 m. balandžio 20 d. Sprendimo *Repubblika*, C-896/19, EU:C:2021:311, 53 punktą).
- 197 Šiuo aspektu svarbu, kad teisėjai būtų apsaugoti nuo išorinės įtakos ar spaudimo, kurie galėtų kelti grėsmę jų nepriklausomumui. Teisėjų statusui ir teisėjų pareigoms taikomos taisyklės visų pirma turi leisti užkirsti kelią ne tik bet kokiai tiesioginei įtakai, daromai teikiant nurodymus, bet ir netiesioginei įtakai, galinčiai pakreipti atitinkamų teisėjų sprendimus kuria nors linkme, ir pašalinti jų nepriklausomumo ar nešališkumo nebuvimą, kuris galėtų pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams (šiuo

klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 119 ir 139 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).

- 198 Konkrečiau kalbant apie drausminę procedūrą reglamentuojančias taisykles, remiantis suformuota jurisprudencija nepriklausomumo reikalavimas reiškia, kad pagal šią procedūrą turi būti užtikrinta, kad bus išvengta bet kokio pavojaus, jog tokia procedūra bus naudojama kaip politinė teismo sprendimų turinio kontrolės sistema. Šiuo klausimu priimtose taisyklėse, kurios, be kita ko, apibrėžia tiek drausminius pažeidimus sudarančias veikas, tiek konkrečiai taikomas sankcijas, numato nepriklausomos instancijos įsikišimą laikantis procedūros, visapusiškai garantuojančios Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, tarp jų teisę į gynybą, ir suteikia galimybę ginčyti teisme drausmės priežiūros institucijų sprendimus, yra garantijos, būtinos siekiant išsaugoti teisminės valdžios nepriklausomumą (2018 m. liepos 25 d. Sprendimo *Minister for Justice and Equality (Teismų sistemos trūkumai)*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 67 punktas; 2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Aukščiausiojo Teismo nepriklausomumas)*, C-619/18, EU:C:2019:531, 77 punktas ir 2019 m. lapkričio 5 d. Sprendimo *Komisija / Lenkija (Bendrosios kompetencijos teismų nepriklausomumas)*, C-192/18, EU:C:2019:924, 114 punktas).
- 199 Be to, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados, pateiktos bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, 268 punkte, galimybė pradėti tyrimą drausmės bylų srityje savaime gali daryti spaudimą tiems, kuriems pavesta išspręsti ginčus, todėl būtina, kad už tyrimą ir drausminių procedūrų inicijavimą atsakinga institucija savo įgaliojimus vykdytų objektyviai ir nešališkai ir kad tuo tikslu ji būtų apsauga nuo bet kokios išorės veiksnių įtakos.
- 200 Taigi, kadangi tokioje institucijoje vadovaujamasias pareigas einantys asmenys gali daryti lemiamą įtaką jos veiklai, skyrimo į šias pareigas procedūrą reglamentuojančios taisyklės turi būti suprantamos, kaip generalinis advokatas iš esmės pažymėjo savo išvados, pateiktos bylose C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ir C-355/19, 269 punkte, taip, kad dėl jų negalėtų kilti jokių pagrįstų abejonių, jog šios institucijos įgaliojimais ir funkcijomis bus naudojamosi kaip priemonėmis siekiant politiškai kontroliuoti teismų veiklą ir daryti jai spaudimą.
- 201 Būtent prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikęs būtinus vertinimus, turės priimti galutinį sprendimą šiuo klausimu. Šiuo tikslu reikia priminti, kad pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas turi įgaliojimus ne taikyti Sąjungos teisės nuostatas konkrečiam atvejui, o tik pateikti nuomonę dėl Sutarčių ir Sąjungos institucijų priimtų teisės aktų aiškinimo. Vis dėlto pagal suformuotą jurisprudenciją Teisingumo Teismas, remdamasis šiame SESV 267 straipsnyje įtvirtintu teismų bendradarbiavimu ir atsižvelgdamas į bylos medžiagą, gali nacionaliniam teismui pateikti Sąjungos teisės išaiškinimo gaires, kurios jam galėtų būti naudingos vertinant vienos ar kitos šios teisės nuostatos poveikį (2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 132 punktas ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 96 punktas).
- 202 Šiuo klausimu reikia pažymėti, jog vien tai, kad institucijos, turinčios įgaliojimus atlikti tyrimus dėl drausmės bylų ir inicijuoti drausmines procedūras teisėjų ir prokurorų atžvilgiu, vadovus skiria valstybės narės vyriausybė, negali sukelti tokių abejonių, kokios nurodytos šio sprendimo 200 punkte.



- 203 Tas pats pasakytina apie nacionalinės teisės nuostatas, kuriose numatyta, kad, kai tokios institucijos vadovo pareigos atsilaisvina pasibaigus kadencijai, šias pareigas laikinai eina vadovas, kurio kadencija baigėsi, kol pagal įstatyme nustatytą tvarką į laisvas pareigas paskiriamas kitas asmuo.
- 204 Vis dėlto būtina, kad esminiai reikalavimai ir procedūrinės taisyklės, kuriomis remiantis priimami sprendimai dėl šių vadovų paskyrimo, būtų suformuluoti taip, kad atitiktų šio sprendimo 199 punkte nurodytus reikalavimus.
- 205 Konkrečiai kalbant, dėl nacionalinės teisės aktų gali kilti abejonių, kaip antai nurodytų šio sprendimo 200 punkte, jeigu pagal juos, net ir laikinai, atitinkamos valstybės narės vyriausybė gali paskirti eiti vadovaujamas pareigas institucijoje, kuriai pavesta atlikti tyrimus dėl drausmės bylų ir inicijuoti drausmines procedūras teisėjų ir prokurorų atžvilgiu, pažeidžiant nacionalinėje teisėje numatytą įprastą paskyrimo į pareigas procedūrą.
- 206 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas bylos aplinkybes, susijusias su teisiniu ir faktiniu nacionalinės teisės kontekstu, turi patikrinti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės aktais nacionalinei vyriausybei buvo suteikti tiesioginiai skyrimo į šias pareigas įgaliojimai ir ar dėl to galėjo kilti pagrįstų abejonių, jog Teismų inspekcijos įgaliojimais ir funkcijomis galėtų būti naudojamosi kaip įrankiu siekiant daryti spaudimą teisėjų ir prokurorų veiklai arba ją politiškai kontroliuoti.
- 207 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į byloje C-83/19 pateiktą trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei Sprendimas 2006/928 turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami valstybės narės vyriausybės priimti nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos jai leidžiama laikinai paskirti į vadovaujamas pareigas teisminėje institucijoje, kuriai pavesta vykdyti tyrimus dėl drausminių bylų ir inicijuoti drausmines procedūras teisėjų ir prokurorų atžvilgiu, nesilaikant įprastos nacionalinėje teisėje numatytos skyrimo į šias pareigas procedūros, jeigu dėl šių teisės aktų gali kilti pagrįstų abejonių, kad šios institucijos įgaliojimais ir funkcijomis galėtų būti naudojamosi kaip įrankiu siekiant daryti spaudimą teisėjų ir prokurorų veiklai arba ją politiškai kontroliuoti.

***Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų, pateiktų byloje C-127/19, antrojo klausimo, pateikto byloje C-195/19, ketvirtojo ir penktojo klausimų, pateiktų byloje C-291/19 ir trečiojo ir ketvirtojo klausimų byloje C-355/19***

- 208 Byloje C-127/19 pateiktais ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, byloje C-195/19 pateiktu antruoju klausimu, byloje C-291/19 pateiktais ketvirtuoju ir penktuoju klausimais ir byloje C-355/19 pateiktais trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai iš esmės siekia sužinoti, ar ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei Sprendimas 2006/928 turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias numatyta įkurti specializuotą prokuratūros struktūrinį padalinį, turintį išimtinę kompetenciją tirti teisėjų ar prokurorų padarytas nusikalstamas veikas.
- 209 Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai mano, kad tokio struktūrinio padalinio, kaip SIII, kuriam suteikta ši išimtinė kompetencija, įkūrimu galima daryti spaudimą teisėjams, o tai yra nesuderinama su ESS 2 straipsnyje, 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje ir Chartijos 47 straipsnyje numatytais garantijomis. Be to, SIII kompetenciją ir organizavimą reglamentuojančios taisyklės, jo veikimo tvarka ir jame pareigas einančių prokurorų skyrimas ir

atšaukimas sustiprina šį nuogaštavimą ir, be kita ko, gali trukdyti kovojant su korupcijos nusikaltimais. Galiausiai, atsižvelgiant į ribotą prokurorų etatų skaičių SIII, jis negali išnagrinėti jam pateiktų bylų per protingą terminą.

- 210 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, kaip matyti iš šio sprendimo 111 punkte nurodytos suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, teisingumo sistemos, įskaitant prokuratūrą, organizavimas valstybėse narėse priklauso jų jurisdikcijai, laikantis Sąjungos teisės.
- 211 Taigi, kaip nurodyta šio sprendimo 191, 194 ir 195 punktuose, labai svarbu, kad šis organizavimas būtų parengtas taip, kad būtų užtikrintas iš Sąjungos teisės kylančių reikalavimų, visų pirma teismų, turinčių priimti sprendimus dėl su šios teisės taikymu ar aiškinimu susijusių klausimų, nepriklausomumo reikalavimo laikymasis, tam, kad teisės subjektams būtų garantuota iš šios teisės kylančių teisių veiksminga teisminė apsauga.
- 212 Remiantis šio sprendimo 196 ir 197 punktuose nurodyta jurisprudencija, pagal teisėjų nepriklausomumo principą reikalaujama priimti taisykles, leidžiančias pašalinti visas teisės subjektams galinčias kilti pagrįstas abejones dėl išorės veiksnių įtakos teisėjams, visų pirma dėl tiesioginės ar netiesioginės įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių įtakos, galinčios pakreipti jų sprendimus kuria nors linkme, ir taip pašalinti jų nepriklausomumo ar nešališkumo nebuvimą, galintį pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams.
- 213 Tuo atveju, kai valstybė narė numato specialias taisykles, reglamentuojančias teisėjų ir prokurorų baudžiamąjį persekiojimą, pavyzdžiui, taisykles, susijusias su specializuoto prokuratūros struktūrinio padalinio, turinčio išimtinę kompetenciją tirti teisėjų ir prokurorų padarytus pažeidimus, įkūrimu, pagal nepriklausomumo reikalavimą būtina, siekiant pašalinti visas teisės subjektams galinčias kilti pagrįstas abejones, kaip nurodyta ankstesniame šio sprendimo punkte, kad šios specialios taisyklės būtų pateisinamos objektyviais ir patikrinamais reikalavimais, susijusiais su geru teisingumo vykdymu, ir kad, kaip ir taisyklės dėl šių teisėjų ir prokurorų drausminės atsakomybės, jos numatytų būtinas garantijas, kurios užtikrintų, kad toks baudžiamasis persekiojimas negalėtų būti naudojamas kaip politinė minėtų teisėjų ir prokurorų veiklos kontrolės sistema ir visiškai garantuotų Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises.
- 214 Tokios specialios taisyklės visų pirma negali lemti to, kad šio sprendimo 212 punkte nurodyti išoriniai veiksniai galėtų turėti įtakos korupcijos bylas nagrinėjantiems teisėjams ir prokurorams, antraip būtų pažeisti ne tik iš ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos kylantys reikalavimai, bet ir tokiu atveju Rumunijai pagal Sprendimą 2006/928 tenkantys konkretūs įpareigojimai kovos su korupcija srityje. Be to, dėl jų negali būti pratęsta su korupcija susijusių pažeidimų tyrimų trukmė arba kaip nors kitaip susilpninta kova su korupcija.
- 215 Nagrinėjamu atveju, pirma, nors Aukščiausioji magistratų taryba Teisingumo Teisme teigė, kad SIII įkūrimą pateisina būtinybė apsaugoti teisėjus ir prokurorus nuo nepagrįstų skundų baudžiamosiose bylose, iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad šio įstatymo motyvuose nepateikta jokio pateisinimo, susijusio su gero teisingumo vykdymo reikalavimais, o tai turi patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, atsižvelgdami į visas reikšmingas bylos aplinkybes.
- 216 Antra, toks savarankiškai veikiantis struktūrinis prokuratūros padalinys, kaip SIII, kuris turi kompetenciją tirti teisėjų ir prokurorų padarytus pažeidimus, tiek, kiek šis padalinys, atsižvelgiant jo kompetenciją, sudėtį ir veikimą reglamentuojančias taisykles bei konkretų nacionalinį

kontekstą, gali būti vertinamas kaip bandymas įtvirtinti teisėjų spaudimo ir gąsdinimo įrankį ir taip lemti šių teisėjų nepriklausomumo ir nešališkumo stygių, gali pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams.

- 217 Šiuo klausimu, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, tam, kad SIIJ galėtų pradėti tyrimą, pakanka, kad būtų pateiktas skundas dėl teisėjo ar prokuroro arba kad skundas būtų pateiktas atliekant baudžiamąjį tyrimą dėl kito asmens nei teisėjas ar prokuroras; pastaruoju atveju byla perduodama SIIJ, neatsižvelgiant į veikos, kuria kaltinamas magistratas, pobūdį ir jį apkaltinančius įrodymus. Net ir tuo atveju, kai vykdomas tyrimas susijęs su nusikalstama veika, kuri priklauso kito specializuoto prokuratūros padalinio, kaip antai DNA, kompetencijai, byla taip pat perduodama SIIJ, kai tyrimas vyksta dėl teisėjo arba prokuroro. Galiausiai SIIJ gali apskųsti sprendimus, priimtus iki jo įkūrimo, arba atsiimti DNA, DIICOT arba generalinio prokuroro pateiktus skundus aukštesnės instancijos teismuose.
- 218 Prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų teigimu, taip įtvirtinta sistema leidžia pateikti skundus piktnaudžiaujant ir, be kita ko, siekiant kištis į nagrinėjamas opias bylas, visų pirma į sudėtingas ir didelio atgarsio susilaukusias bylas, susijusias su aukšto lygio korupcija ar organizuotu nusikalstamumu, nes pateikus tokį skundą byla automatiškai priklauso SIIJ kompetencijai.
- 219 Iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos ir iš 2019 m. spalio 22 d. Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl pažangos Rumunijoje pagal bendradarbiavimo ir tikrinimo mechanizmą (COM(2019) 499 *final*, p. 5) matyti, kad su SIIJ veikla susiję praktiniai pavyzdžiai patvirtina šio sprendimo 216 punkte nurodytos rizikos realizavimą, kad šis struktūrinis padalinys prilygsta politinio spaudimo įrankiui ir kad jis naudojasi įgaliojimais tam, kad pakeistų eigą tam tikruose baudžiamuosiuose tyrimuose ar teismo procesuose, be kita ko, susijusiose su aukšto lygio korupcija, ir taip kelia abejonių dėl savo objektyvumo, o tai, atsižvelgiant į šio sprendimo 201 punkte primintą jurisprudenciją, turi patikrinti prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai.
- 220 Šiomis aplinkybėmis šie teismai taip pat turi patikrinti, ar SIIJ organizavimą ir veikimą reglamentuojančios taisyklės ir taisyklės, susijusios su į jį paskirtų prokurorų skyrimu ir atšaukimu, nėra tokio pobūdžio, atsižvelgiant, be kita ko, į nepaprastaisiais potvarkiais, nukrypstančiais nuo nacionalinėje teisėje numatytos įprastos procedūros, padarytus jų pakeitimus, kad dėl šių taisyklių šis struktūrinis padalinys galėtų tapti priklausomas nuo išorės veiksmų.
- 221 Trečia, kalbant apie Chartijos 47 ir 48 straipsniuose įtvirtintas teises, be kita ko, svarbu, kad specializuoto prokuratūros padalinio, kaip antai SIIJ, organizavimą ir veikimą reglamentuojančios taisyklės būtų suformuluotos taip, kad dėl jų nebūtų užkirstas kelias atitinkamų teisėjų ir prokurorų atvejų išnagrinėjimui per protingą terminą.
- 222 Su sąlyga, kad tai patikrins prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismai, iš jų pateiktos informacijos matyti, jog SIIJ atveju taip gali nebūti visų pirma tiek dėl nedidelio į šį struktūrinį padalinį paskirtų prokurorų skaičiaus, kurie, be kita ko, neturi nei reikiamų priemonių, nei patirties atlikti tyrimus sudėtingose korupcijos bylose, tiek dėl pernelyg didelio šiems prokurorams tenkančio darbo krūvio, kurį lemia šių bylų perdavimas iš kitų jas nagrinėti kompetenciją turinčių padalinių.

223 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus, pateiktus byloje C-127/19, į antrąjį klausimą, pateiktą byloje C-195/19, į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus, pateiktus byloje C-291/19 ir į trečiąjį ir ketvirtąjį klausimus, pateiktus byloje C-355/19, reikia atsakyti taip: ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei Sprendimas 2006/928 turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias įkuriamas specializuotas prokuratūros padalinys, turintis išimtinę kompetenciją tirti teisėjų ar prokurorų padarytas nusikalstamas veikas, kai tokio padalinio įkūrimas:

- nėra pateisinamas objektyviais ir patikrinamais reikalavimais, susijusiais su geru teisingumo vykdymu, ir
- nesusiejamas su konkrečiomis garantijomis, leidžiančiomis, pirma, užkirsti kelią bet kokiai rizikai, kad šis struktūrinis padalinys bus naudojamas kaip politinės šių teisėjų ir prokurorų veiklos kontrolės įrankis, galintis pakenkti jų nepriklausomumui, ir, antra, užtikrinti, kad ši kompetencija jų atžvilgiu bus vykdoma visiškai laikantis iš Chartijos 47 ir 48 straipsnių kylančių reikalavimų.

#### ***Dėl ketvirtojo–šeštojo klausimų, pateiktų byloje C-397/19***

224 Ketvirtuoju–šeštuoju klausimais, pateiktais byloje C-397/19, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinami taip, kad jais draudžiami nacionalinės teisės aktai, reglamentuojantys valstybės turtinę atsakomybę ir teisėjų asmeninę atsakomybę už žalą, padarytą dėl teismo klaidos, jeigu šiuose teisės aktuose:

- pirma, sąvoka „teismo klaida“ apibrėžiama abstrakčiai ir bendrai,
- antra, numatyta, kad išvada dėl teismo klaidos buvimo, padaryta vykstant procesui dėl valstybės turtinės atsakomybės, kuriame atitinkamas teisėjas neišklausomas, taikoma procese dėl to teisėjo asmeninės atsakomybės,
- trečia, ministerijai suteikiama kompetencija pradėti tyrimą, skirtą patikrinti, ar reikia pareikšti atgręžtinį reikalavimą teisėjui, ir leidžiama šį atgręžtinį reikalavimą pareikšti remiantis jos pačios vertinimu.

225 Šiuo klausimu pirmiausia reikia pažymėti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamas nacionalinės teisės nuostatas teismo klaidos buvimas yra viena iš valstybės turtinės atsakomybės ir atitinkamo teisėjo asmeninės atsakomybės sąlygų. Atsižvelgiant į reikalavimus, kylančius iš teisinės valstybės principų ir, be kita ko, iš teismų nepriklausomumo garantijos, reikia atskirai išnagrinėti sistemą, leidžiančią teisės subjektams patraukti valstybę atsakomybėn už žalą, kurią šie patyrė dėl teismo klaidos, ir sistemą, reguliuojančią teisėjų asmeninę atsakomybę dėl tokios teismo klaidos, kai nagrinėjamas atgręžtinis reikalavimas.

226 Pirma, dėl valstybės atsakomybės už Sąjungos teisei prieštaraujančius teismo sprendimus Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog galimybė, kad tam tikromis sąlygomis valstybei gali kilti tokia atsakomybė, nekelia konkretaus pavojaus galutinės instancijos teismo nepriklausomumui (2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendimo *Köbler*, C-224/01, EU:C:2003:513, 42 punktą).

- 227 Šis vertinimas *mutatis mutandis* taikytinas galimybei pripažinti valstybės atsakomybę už teismo sprendimus, kuriuos priimant, atsižvelgiant į nacionalinę teisę, buvo padaryta teismo klaida.
- 228 Aplinkybė, kurią nurodo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad esminės sąlygos, susijusios su valstybės atsakomybės atsiradimu, visų pirma kiek tai susiję su teismo klaidos sąvokos apibrėžimu, nagrinėjamuose nacionalinės teisės aktuose yra suformuluotos abstrakčiai ir bendrai, nėra tokia, kad savaimė keltų pavojų teisėjų nepriklausomumui, nes šią atsakomybę reglamentuojančiuose teisės aktuose dėl paties jų pobūdžio turi būti numatyti abstraktūs ir bendri kriterijai, kuriuos privalo patikslinti nacionalinių teismų praktika.
- 229 Antra, dėl teisėjų asmeninės atsakomybės už žalą, atsiradusią dėl jų padarytos teismo klaidos, reikia pažymėti, kad ši atsakomybės sistema yra teisingumo sistemos organizavimo dalis, taigi priklauso valstybių narių kompetencijai. Konkrečiai kalbant, galimybė patraukti šion atsakomybėn valstybės narės valdžios institucijoms pateikiant atgręžtinį reikalavimą gali būti pagal valstybių narių pasirinkimą laikoma veiksmu, leidžiančiu prisidėti prie teismų sistemos atsakomybės skatinimo ir veiksmingumo. Tačiau naudodamasi šia kompetencija valstybės narės turi laikytis Sąjungos teisės.
- 230 Vadinas, kaip priminta šio sprendimo 191, 194 ir 195 punktuose, svarbu, kad teisėjų asmeninės atsakomybės sistema būtų sukurta taip, kad būtų užtikrintas iš Sąjungos teisės kylančių reikalavimų, visų pirma teismų, turinčių priimti sprendimus dėl klausimų, susijusių su šios teisės taikymu ar aiškinimu, nepriklausomumo reikalavimo laikymasis, siekiant užtikrinti teisės subjektams veiksmingą teisminę apsaugą, kaip reikalaujama pagal ESS 19 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą.
- 231 Taigi remiantis šio sprendimo 196 ir 197 punktuose nurodyta jurisprudencija, pagal teisėjų nepriklausomumo principą reikalaujama užtikrinti, kad teisės subjektams nekiltų jokių pagrįstų abejonių dėl teisėjams įtaką turinčių išorės veiksnių, būtent dėl tiesioginės ar netiesioginės įstatymų leidžiamosios ir vykdomosios valdžių įtakos, galinčios pakreipti atitinkamų teisėjų sprendimus kuria nors linkme, ir taip pašalinti šių teisėjų nepriklausomumo ar nešališkumo nebuvimą, kuris galėtų pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams.
- 232 Šiuo klausimu pažymėtina, kad teisėjų asmeninės atsakomybės už jų padarytas teismo klaidas principo pripažinimas kelia kišimosi į teisėjų nepriklausomumą pavojų, nes tai gali daryti įtaką teisėjų, kuriems pavesta išspręsti ginčus, sprendimų priėmimui.
- 233 Taigi svarbu, kad teisėjo patraukimas asmeninėn atsakomybėn jam pareiškiant atgręžtinį reikalavimą dėl padarytos teismo klaidos būtų galimas tik išimtiniais atvejais, kai laikomasi objektyvių bei patikrinamų kriterijų, susijusių su gero teisingumo vykdymo reikalavimais, ir suteikiamos garantijos, skirtos išvengti bet kokiam išoriniam spaudimui dėl teismo sprendimų turinio bei užtikrinti, kad teisės subjektams nekiltų jokių šio sprendimo 231 punkte nurodytų pagrįstų abejonių.
- 234 Šiuo tikslu labai svarbu, kad būtų numatytos taisyklės, kurios, be kita ko, aiškiai ir tiksliai apibrėžtų elgesį, dėl kurio gali kilti teisėjų asmeninė atsakomybė, tam, kad būtų užtikrintas jų veiklai būdingas nepriklausomumas ir išvengta pavojaus, kad jie būtų patraukti asmeninėn atsakomybėn vien dėl jų priimto sprendimo. Nors, kaip iš esmės pažymėjo generalinis advokatas savo išvados, pateiktos byloje C-397/19, 95 ir 100 punktuose, nepriklausomumo garantija nereikalauja, kad teisėjams būtų suteiktas absoliutus imunitetas už veiksmus, atliktus vykdant teismines funkcijas,

vis dėlto jų asmeninė atsakomybė už žalą, padarytą jiems vykdant šias funkcijas, gali kilti tik išimtiniais atvejais, kai nustatoma didelės reikšmės asmeninė kaltė. Vien to, kad sprendime yra padaryta teismo klaida, nepakanka, kad atitinkamas teisėjas galėtų būti patrauktas asmeninės atsakomybės.

- 235 Kalbant apie teisėjų patraukimo asmeninės atsakomybės pareiškiant atgręžtinį reikalavimą tvarką, pažymėtina, kad nacionalinės teisės aktuose turi būti aiškiai ir tiksliai numatytos būtinos garantijos, užtikrinančios, kad nei tyrimas, skirtas patikrinti, ar susiklostė sąlygos ir aplinkybės, dėl kurių gali kilti ši atsakomybė, nei atgręžtinis reikalavimas negalėtų tapti spaudimo teismų veiklai įrankiais.
- 236 Siekiant, kad tokia tvarka neturėtų atgrasomojo poveikio teisėjų nepriklausomam sprendimų priėmimui, be kita ko, tokiose jautriose srityse, kaip kova su korupcija, būtina, kaip iš esmės pažymėjo Komisija, kad pačios valdžios institucijos, turinčios kompetenciją pradėti ir atlikti tyrimą, skirtą patikrinti, ar susiklostė teisėjų patraukimo asmeninės atsakomybės sąlygos ir aplinkybės, ir pareikšti atgręžtinį reikalavimą, savo veiklą vykdytų objektyviai ir nešališkai ir kad minėtų įgaliojimų vykdymui keliamos esminės sąlygos ir procedūriniai reikalavimai būtų tokie, kad negalėtų kilti pagrįstų abejonių dėl šių valdžios institucijų nešališkumo.
- 237 Taip pat svarbu, kad būtų visiškai paisoma Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintų teisių, visų pirma teisės į teisminę gynybą, ir kad instancija, kompetentinga priimti sprendimą dėl asmeninės teisės atsakomybės, būtų teismas.
- 238 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas bylos aplinkybes, turi patikrinti, ar šio sprendimo 233–237 punktuose nurodyti reikalavimai įvykdyti.
- 239 Tarp šių aplinkybių ypač svarbu tai, kad, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, teismo klaida galutinai konstatuojama vykstant procesui dėl valstybės patraukimo atsakomybės ir kad ši išvada taikytina procesui, pradėtam pareiškus atgręžtinį reikalavimą dėl atitinkamo teisėjo asmeninės atsakomybės, nors pastarasis pirmajame procese nebuvo išklaustas. Dėl tokios taisyklės ne tik gali kilti išorinio spaudimo teisėjų veiklai pavojus, bet ir gali būti pažeistos jų teisės į gynybą, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 240 Be to, kalbant apie valdžios institucijas, kompetingas pradėti ir vykdyti tyrimo procedūrą, skirtą patikrinti, ar tenkinamos sąlygos ir aplinkybės tam, kad atitinkamas teisėjas galėtų būti patrauktas atsakomybės ir kad jam būtų pareikštas atgręžtinis reikalavimas, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus šiuo tikslu Teismų inspekcijos parengta ataskaita neturi privalomosios galios ir kad galiausiai tik Finansų ministerija gali nuspręsti, ar šios sąlygos ir aplinkybės yra tenkinamos tam, kad būtų pareikštas atgręžtinis reikalavimas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas reikšmingas faktines ir teises bylos aplinkybes, turi patikrinti, ar tokios aplinkybės, atsižvelgiant, be kita ko, į šią diskreciją, leidžia minėtą atgręžtinį reikalavimą naudoti kaip spaudimo teismų veiklai įrankį.
- 241 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į ketvirtąjį–šeštąjį klausimus, pateiktus byloje C-397/19, reikia atsakyti, kad ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, reglamentuojantys valstybės turtinę atsakomybę ir teisėjų asmeninę atsakomybę už žalą, padarytą dėl teismo klaidos, kuriuose sąvoka „teismo

klaida“ apibrėžiama bendrai ir abstrakčiai. Tačiau šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiami tokie teisės aktai, pagal kuriuos išvada dėl teismo klaidos buvimo, padaryta vykstant procesui dėl valstybės patraukimo turtingesnės atsakomybės, kuriame atitinkamas teisėjas nebuvo išklaustas, yra taikoma vėlesniame procese, pradėjame pareiškus atgręžtinį reikalavimą dėl to teisėjo asmeninės atsakomybės, ir kuriais apskritai nesuteikiamos būtinos garantijos, skirtos išvengti, kad toks atgręžtinis reikalavimas būtų naudojamas kaip spaudimo teismų veiklai įrankis, ir užtikrinti atitinkamo teisėjo teisę į gynybą, siekiant pašalinti visas teisės subjektams galinčias kilti pagrįstas abejones dėl teisėjams įtaką darančių išorės veiksnių, galinčių pakreipti jų sprendimus kuria nors linkme, ir taip pašalinti jų nepriklausomumo ar nešališkumo nebuvimą, kuris galėtų pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams.

### ***Dėl trečiojo klausimo, pateikto byloje C-195/19***

- 242 Trečiuoju klausimu, pateiktu byloje C-195/19, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami valstybės narės konstitucinio lygmens teisės aktai, kaip juos aiškina tos valstybės Konstitucinis Teismas, pagal kuriuos žemesnės instancijos teismas negali savo iniciatyva netaikyti nacionalinės nuostatos, patenkančios į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį, kuri, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą, jo nuomone, prieštarauja šiam sprendimui arba ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai.
- 243 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas patikslina, kad šis klausimas yra susijęs su naujausia *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) jurisprudencija, pagal kurią Sąjungos teisė, įskaitant Sprendimą 2006/928, negali būti viršesnė už nacionalinę konstitucinę teisę. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, yra pavojus, kad pagal taip *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) išaiškintą konstitucinę teisę bus pakenkta išvadų, išplauksiančių iš Teisingumo Teismo sprendimo byloje C-195/19, taikymui.
- 244 Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija pagal Sąjungos teisės viršenybės principą Sąjungos teisė laikoma viršesne už valstybių narių teisę. Taigi pagal šį principą reikalaujama, kad visos valstybių narių institucijos užtikrintų visišką įvairių Sąjungos teisės normų veiksmingumą, o valstybių narių teisė negali pakenkti šių įvairių normų veiksmingumui tų valstybių teritorijoje (2020 m. spalio 6 d. Sprendimo *La Quadrature du Net ir kt.*, C-511/18, C-512/18 ir C-520/18, EU:C:2020:791, 214 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 245 Taigi pagal Sąjungos teisės viršenybės principą tai, kad valstybė narė remiasi nacionalinės teisės nuostatomis, kurios gali būti net ir konstitucinio lygmens, negali pakenkti Sąjungos teisės vienovei ir veiksmingumui. Iš tiesų, remiantis suformuota jurisprudencija, Sąjungos teisės viršenybės principo pasekmės taikomos visoms valstybės narės institucijoms, ir tam negali kliudyti net ir konstitucinio lygmens vidaus nuostatos, susijusios su jurisdikcijos pasidalijimu (šiuo klausimu žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Melloni*, C-399/11, EU:C:2013:107, 59 punktą ir 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 148 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 246 Šiuo klausimu reikia, be kita ko, priminti, kad Sąjungos teisę atitinkančio nacionalinės teisės aiškinimo principas, pagal kurį nacionaliniai teismai nacionalinę teisę turi aiškinti kuo labiau atsižvelgdami į Sąjungos teisėje nustatytus reikalavimus, pagrįstas pačia Sutarčių sistema, nes

sudaro sąlygas, kad nacionaliniai teismai, nagrinėdami gautas bylas, pagal jiems suteiktą jurisdikciją užtikrintų visišką Sąjungos teisės veiksmingumą (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 55 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 247 Be to, pagal viršenybės principą nacionalinis teismas, įpareigotas taikyti Sąjungos teisės nuostatas pagal jam suteiktą jurisdikciją, tuo atveju, jei neturi įgaliojimų aiškinti nacionalinės teisės aktų atsižvelgdamas į Sąjungos teisės reikalavimus, turi pareigą užtikrinti visišką šių nuostatų veiksmingumą, prireikus savo iniciatyva netaikydamas jokios, net ir vėliau priimtose, joms prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, ir neprivalo prašyti, kad ši nacionalinė nuostata būtų panaikinta teisėkūros arba kitokiomis konstitucinėmis priemonėmis, arba laukti, kol tai bus padaryta (2020 m. spalio 6 d. Sprendimo *La Quadrature du Net ir kt.*, C-511/18, C-512/18 ir C-520/18, EU:C:2020:791, 215 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 248 Šiuo klausimu kiekvienas nacionalinis teismas, nagrinėdamas jo jurisdikcijai priklausančią bylą, kaip valstybės narės institucija privalo netaikyti jokios nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios Sąjungos teisės normai, kuri yra tiesiogiai veikianti jo nagrinėjamoje byloje (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 61 punktą ir 2019 m. lapkričio 19 d. Sprendimo *A. K. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo drausmės bylų kolegijos nepriklausomumas)*, C-585/18, C-624/18 ir C-625/18, EU:C:2019:982, 161 punktą).
- 249 Nagrinėjamo atveju dėl Sprendimo 2006/928, konkrečiai nurodyto *Curtea Constituțională* (Konstitucinis Teismas) argumentuose, kuriais rėmėsi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pažymėtina, kad juo Rumunija įpareigojama, kaip nurodyta šio sprendimo 172 punkte, kuo greičiau pasiekti jame nurodytus orientacinius tikslus. Kadangi šie tikslai suformuluoti aiškiai ir tiksliai ir jiems netaikomos jokios sąlygos, jie turi tiesioginį poveikį.
- 250 Be to, kadangi ESS 19 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje valstybėms narėms nustatytas aiškus ir tikslus įpareigojimas pasiekti rezultatą, ir jis nėra susietas su jokia sąlyga dėl nepriklausomumo, kuris turi būti būdingas teismams, turintiems aiškinti ir taikyti Sąjungos teisę (2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 146 punktą), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat turi pareigą pagal jam suteiktą jurisdikciją, atsižvelgiant į šio sprendimo 208–223 punktuose pateiktus argumentus, užtikrinti visišką šių nuostatų veiksmingumą, prireikus savo iniciatyva netaikydamas jokios joms prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos.
- 251 Taigi, nustatčius ESS 19 straipsnio 1 dalies antros pastraipos ar Sprendimo 2006/928 pažeidimą, pagal Sąjungos teisės viršenybės principą reikalaujama, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas netaikytų nagrinėjamų nacionalinės teisės nuostatų, nesvarbu, ar jos yra teisėkūros, ar konstitucinio pobūdžio (šiuo klausimu žr. 2021 m. kovo 2 d. Sprendimo *A. B. ir kt. (Aukščiausiojo Teismo teisėjų skyrimas – Teisminės teisių gynimo priemonės)*, C-824/18, EU:C:2021:153, 150 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 252 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą, pateiktą byloje C-195/19, reikia atsakyti: Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami valstybės narės konstitucinio lygmens teisės aktai, kaip juos aiškina tos valstybės Konstitucinis Teismas, pagal kuriuos žemesnės instancijos teismas negali savo iniciatyva netaikyti nacionalinės nuostatos, patenkančios į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį, kuri, jo nuomone, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą, prieštarauja šiam sprendimui arba ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai.



## Dėl bylinėjimosi išlaidų

253 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismų nagrinėjamosiose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šie teismai. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

- 1. 2006 m. gruodžio 13 d. Komisijos sprendimas 2006/928/EB, nustatantis bendradarbiavimo su Rumunija ir jos pažangos siekiant orientacinių tikslų teismų reformos ir kovos su korupcija srityse patikrinimo mechanizmą, bei pagal šį sprendimą Europos Komisijos parengtos ataskaitos yra Sąjungos institucijos aktai, kuriuos Teisingumo Teismas gali aiškinti pagal SESV 267 straipsnį.**
- 2. Akto dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo sąlygų ir Sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos sąjunga, pritaikomųjų pataisų 2, 37 ir 38 straipsniai, siejami su ESS 2 ir 49 straipsniais, turi būti aiškinami taip, kad Sprendimas 2006/928, kiek tai susiję su jo teisiniu pobūdžiu, turiniu ir pasekmėmis laiko atžvilgiu, patenka į tarp Europos Sąjungos valstybių narių ir Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos sudarytos sutarties dėl Bulgarijos Respublikos ir Rumunijos stojimo į Europos Sąjungą taikymo sritį. Tol, kol nėra panaikintas, šis sprendimas yra privalomas Rumunijai visais aspektais. Jo priede pateikti orientaciniai tikslai yra skirti užtikrinti, kad ši valstybė narė laikytusi ESS 2 straipsnyje nurodytos teisinės valstybės vertybės, ir yra privalomi šiai valstybei narei, nes ji privalo imtis tinkamų priemonių šiems tikslams pasiekti, todėl pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalaus bendradarbiavimo principą privalo tinkamai atsižvelgti į Komisijos pagal minėtą sprendimą parengtas ataskaitas, ypač į tose ataskaitose pateiktas rekomendacijas.**
- 3. Rumunijoje teisingumo sistemos organizavimą reglamentuojantys teisės aktai, kaip antai teisės aktai, susiję su *ad interim* paskyrimu į vadovaujamąsias pareigas Teismų inspekcijoje ir su struktūrinio prokuratūros padalinio, atsakingo už teismų sistemoje padarytų pažeidimų tyrimą, įsteigimu, patenka į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį, todėl juose privaloma paisyti iš Sąjungos teisės kylančių reikalavimų, visų pirma ESS 2 straipsnyje įtvirtintos teisinės valstybės vertybės.**
- 4. ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei Sprendimas 2006/928 turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiami valstybės narės vyriausybės priimti nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos jai leidžiama laikinai paskirti į vadovaujamąsias pareigas teisminėje institucijoje, kuriai pavesta vykdyti tyrimus dėl drausminių bylų ir inicijuoti drausmines procedūras teisėjų ir prokurorų atžvilgiu, nesilaikant įprastos nacionalinėje teisėje numatytos skyrimo į šias pareigas procedūros, jeigu dėl šių teisės aktų gali kilti pagrįstų abejonių, kad šios institucijos įgaliojimais ir funkcijomis galėtų būti naudojamosi kaip įrankiu siekiant daryti spaudimą teisėjų ir prokurorų veiklai arba ją politiškai kontroliuoti.**
- 5. ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa bei Sprendimas 2006/928 turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias įkuriamas specializuotas prokuratūros padalinys, turintis išimtinę kompetenciją tirti teisėjų ar prokurorų padarytas nusikalstamas veikas, kai tokio padalinio įkūrimas:**

- nėra pateisinamas objektyviais ir patikrinamais reikalavimais, susijusiais su geru teisingumo vykdymu, ir
  - nesusiejamas su konkrečiomis garantijomis, leidžiančiomis, pirma, užkirsti kelią bet kokiai rizikai, kad šis struktūrinis padalinys bus naudojamas kaip politinės šių teisėjų ir prokurorų veiklos kontrolės įrankis, galintis pakenkti jų nepriklausomumui, ir, antra, užtikrinti, kad ši kompetencija jų atžvilgiu bus vykdoma visiškai laikantis iš Chartijos 47 ir 48 straipsnių kylančių reikalavimų.
6. ESS 2 straipsnis ir 19 straipsnio 1 dalies antra pastraipa turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, reglamentuojantys valstybės turtinę atsakomybę ir teisėjų asmeninę atsakomybę už žalą, padarytą dėl teismo klaidos, kuriuose sąvoka „teismo klaida“ apibrėžiama bendrai ir abstrakčiai. Tačiau šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiami tokie teisės aktai, pagal kuriuos išvada dėl teismo klaidos buvimo, padaryta vykstant procesui dėl valstybės patraukimo turtinės atsakomybės, kuriame atitinkamas teisėjas nebuvo išklaudytas, yra taikoma vėlesniame procese, pradėtame pareiškus atgręžtinį reikalavimą dėl to teisėjo asmeninės atsakomybės, ir kuriais apskritai nesuteikiamos būtinos garantijos, skirtos išvengti, kad toks atgręžtinis reikalavimas būtų naudojamas kaip spaudimo teismų veiklai įrankis, ir užtikrinti atitinkamo teisėjo teisę į gynybą, siekiant pašalinti visas teisės subjektams galinčias kilti pagrįstas abejones dėl teisėjams įtaką darančių išorės veiksmų, galinčių pakreipti jų sprendimus kuria nors linkme, ir taip pašalinti jų nepriklausomumo ar nešališkumo nebuvimą, galintį pakenkti pasitikėjimui, kurį demokratinėje visuomenėje ir teisinėje valstybėje teismai turi kelti teisės subjektams.
7. Sąjungos teisės viršenybės principas turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiami valstybės narės konstitucinio lygmens teisės aktai, kaip juos aiškina tos valstybės Konstitucinis Teismas, pagal kuriuos žemesnės instancijos teismas negali savo iniciatyva netaikyti nacionalinės nuostatos, patenkančios į Sprendimo 2006/928 taikymo sritį, kuri, jo nuomone, atsižvelgiant į Teisingumo Teismo sprendimą, prieštarauja šiam sprendimui arba ESS 19 straipsnio 1 dalies antrai pastraipai.

Parašai.